

foto dpt

Padova se je poklonila Kolbeju s Cresa, mučencu ljubezni in molčečnosti

V Padovi so slovesno počastili lik patra Placida Corteseja ob 70. obletnici njegove smrti. Za Corteseja teče postopek beatifikacije. Patra Placida so do smrti mučili v bunkerju gestapa na Oberdankovem trgu v Trstu. Tam, od koder

vozijo avtobusi na kraško planoto. Tu so bili priprti med drugimi tudi Boris Pahor, Zoran Mušič in Ivo Gregorc. Vsi so tudi pričali o minoritu s Cresa. Še zlasti letos umrli Gregorc je v svojem pričevanju tako pretresel pred leti komisijo v Trstu, da so morali prekiniti delo za nekaj časa. Nekdanji predstavnik slovenskega Rdečega križa je takrat opisal posledice krutega mučenja na redovniku. Bil je razmrcvarjen. "Molči in moli!". Je bilo zadnje tiho tajno opozorilo svetniškega patra našemu rojaku.

Placido Cortese je pomagal predvsem slovenskim civilnim internirancem po italijanskih taboriščih od Visca do Gonarsa pa vse do Renicija. Začelo se je v Chiesanuovi pri Padovi, ki je sedaj padovanska mestna četrt. V tamkajšnji vojašnici je bilo v letih 1942 do 1943 v poprečju po tri tisoč internirancev, v glavnem

Slovencev pa tudi Hrvatov. Na prošnjo slovenskih študentk na medicinski fakulteti v Padovi je pater Cortese sprožil organizirano tajno pomoč, ki je lajšala trpljenje naših rojakov. Vatikan mu je naložil še tajno zadolžitev, naj skrbi za ostala taborišča za Slovence in Hrvate. Junaško je bilo tudi zadržanje sodelavk od Majde Mazovec do sester Martini in drugih. Po padcu fašizma se je patrova pomoč od preganjanih Slovencev obrnila na preganjane Jude, pobegle zavezniške vojake, dezertarje. Organiziral je mrežo, ki jih je reševala v Švico.

Cortese je bil tista leta tudi glavni urednik lista *Messaggero di S. Antonio* z ogromno naklado. Ujeli pa so ga 8. oktobra, ko je po izdaji zapustil nevtrarno območje vatikanske bazilike v Padovi. Podlegel je mučenju gestapa po več kot mesecu v kletnih prostorih na Oberdankovem trgu in po vsej verjetnosti bil sežgan v Rižarni. Za datum smrti so določili 15. november 1944. Mašo zadošnico v padovski baziliki je daroval nekdanji tržaški škof Evgen Ravignani ob somaševanju petdeseterice minoritov in svetnih duhovnikov. Po maši je msgr. Ravignani blagoslovil Cortesejevo spovednico v absidi cerkve, prav nasproti kapeli relikvij. Spovednica je tako postala spominsko obeležje na Kolbeja s Cresa, mučencu ljubezni in molčečnosti. Še prej se je v teološki avli samostanskega dvorišča velike magnolije, kjer so pred leti postavili Cortesejev kip, udeležil zasedanja o patru s Cresa, ki ga je vodil Ivo Jevnikar. Tako v polni dvorani kot v baziliki so bile prisotne civilne oblasti z zastopnico padovskega župana na čelu.

MO

Štandrež - 140. obletnica zborovske dejavnosti

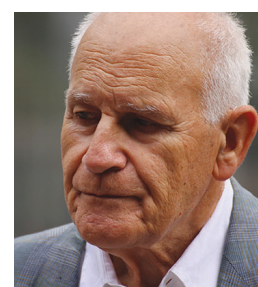
Naj še naprej doni slovenska pesem!

Prenatrpana župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu je v petek, 14. novembra 2014, zvečer bila zelo zgovorna priča, kako trdno je zakoreninjena pesem v tej nekdanj kmečki obsoški vasi, in da tudi čas z vsemi spremembami ni omajal v vašcanih navdušenja za zborovsko dejavnost. Le-to vneto goji v tem predmestnem kraju kar šest zborov. Toliko se jih je namreč zvrstilo med proslavo, ki sta jo ob skupnem prizadevanju pripravili Prosvetno društvo Štandrež in Kulturno društvo Oton Župančič v sodelovanju z župnijo sv. Andreja apostola. 140 let je zares dolga doba! To pevsko vznesenost so nastopajoči prikazali v dobro uro trajajoči prireditvi, ki je po uvodnem opozorilu, naj poslušalci ne ploskajo po vsaki pesmi, ampak ob koncu vsega, izzvenela kot prijetna pevsko-gledališka celota, v kateri se je petje prepletalo s sočnostjo narečne besede, ki je uvajala posamezne pevske sklope. Sproščeni povezovalki sporeda, ki nas je popeljal v "stare čase" ob skupni zasnovanem scenariju članov PD Štandrež, sta bili poznani ljubiteljski igralki Majda Zavadlav, o igralskih talentih katere smo se gledalci v dolgih letih njenega nastopanja dodobra prepričali, in Marta Bizjak, humorna žilica katere je domačinom prav dobro znana. Zaokrožene skupine pesmi so se začele s "tercetom", ki je združil tri generacije pevcev: ob milih zvokih citer, na katere je zaigrala Marta Bizjak, so posamezne kitice narodne *Na planinah* zapeli Makrin Quinzi, njena mama Darja Pavio in Aleš Hoban. Za njimi so pod vodstvom Lucrezie Bogaro nežni glasovi Otroškega cerkvenega pevskega zbora odpele pesmice *Sinička, Lisčka* in *Čuk se je oženil*. Za mize ali stoje v ozadju so se po odru porazdelili pevci Mešanega pevskega zbora Štandrež in pod taktirko Gorana Ruzzierja zapeli vrsto ljubezenskih pesmi, o katerih sta se s svojim klepetom o fantih, ki so prepevali na vasi in hodili po "lojtrci" pod okence ljubljene dekleta, razgovorili Majda in Marta. Poslušali smo

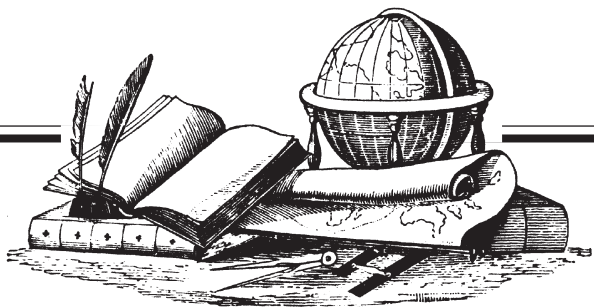
Venček slovenskih narodnih v priredbi P. Quaggiata, *Dekle na vrtu* Stanka Jericija, *Pri farni cerkvi* J. Leskovarja in *En šustar* Mirka Fileja. Nekdanji zaljubljeni pari so kaj kmalu stopili pred oltar, zato je Cerkevni mešani pevski zbor Štandrež zapel kot priporočilo Božji Materi za srečen zakon Hladnikovo *Marija skoz življenje* in *Ave Marija (večerni zvon)*. Ko so se pevci umaknili s prizorišča, je na odru ostala ženska pevska skupina, ki je z zborovodkinjo Tiziano Zavadlav zapela v žalost odete pesmi *Tam pod turškim gričem* in *Oj ta sol-dški boben* v priredbi Stanka Jericija, ki so bile tudi poklon vsem tistim vojakom, padlim v prvi svetovni vojni, katere 100-letnico začetka beležimo letos. V slovo pa so se oglasile *Na poljani* (V. Vodopivca) in *Da te ni* (Danila Bučarja), ki jih je pod odrom odpela Moška pevska skupina O. Župančič pod vodstvom Aleša Hobana. Vedro vzdušje je spet zavelo na odru, ko je glasovno solidna Vokalna skupina Sraka pod taktirko Patricka Quaggiata živahno interpretirala pesmi, povezane z vinom. Slovenci smo kljub vsemu "veseli" ljudje, ki si radi natočimo "glažek" in ob njem kaj šegavega zapojemo.

/str. 14
Iva Koršič

Visok življenjski jubilej

Nekdanji predsednik SSO, predsednik DSI, časnikar in kulturni delavec Sergio Pahor je pred kratkim praznoval lep življenjski mejnik

Prvič brez preživelih padalcev

Spominska slovesnost v Škrbini na Krasu

Sergij Pahor osemdesetletnik Še na mnoga zdrava leta!

Sergij Pahor je v svojem večdesetletnem angažmaju v slovenski narodni skupnosti v Italiji opravljal pomembne funkcije, bodisi na družbenem bodisi na kulturnem področju: to njegovo poslanstvo se ob njegovem visokem, osemdesetletnem življenjskem jubileju še zdaleč ne končuje. Slovenska manjšina namreč potrebuje izkušnjo oseb, ki so svoje življenje uravnovesile na temelju narodnosti in slovenstva. V določenem vidiku je Sergij Pahor kot nekdanji predsednik Sveta slovenskih organizacij tudi pripomogel, da se je naša skupnost ohranila in razvijala tako, kot jo danes poznamo: ni se izmikal nalogam in težkim zadolžitvam, katerih bi se marsikdo drug najraje otepal, znal pa je do vseh, tudi kočljivih, dinamik in sunkov ohraniti neomajno držo, ki je nedvomno slonela na njegovi razsodnosti: ta pa je črpala iz njegove duhovne in intelektualne podlage, ki je kovala še dve njegovi nezanemarljivi lastnosti, gosposkost v besedi in uglajenost v dejanju. Sergij Pahor je človek odprtih pogledov, trdnih prepričanj, od nekdanj zavezan dialogu. In s temi razsežnostmi Sergija Pahorja smo se pri Novem glasu v intervjujih pred vsako novo izvedbo Drage redno soočali. Nekoč nam je med drugim zaupal svoj temeljni pogled na študijske

dni, ki zveni kot nekakšen moto celotnega njegovega življenja: "Draga naj bo vedno aktualna, ne pa zarta v preteklost"! Sergij Pahor je vedno imel pred sabo dejstvo, da se naša zamejska družba in naša matična domovina vselej razvijata, v dobrem in slabem. Svojo kritiko družbenopolitičnega okolja v Sloveniji pa je vedno smotrno utemeljil: "Politična kultura v državi raste prepočasi, kar je verjetno

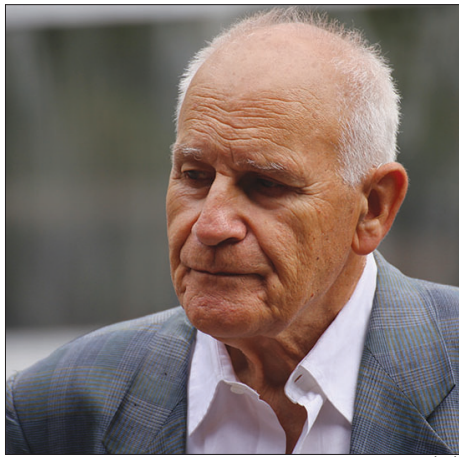

Foto dpd

vzrok tudi za pomanjkanje dialoga in pretirano polemičnost, ki sta brezpogojna elementa za doseg narodne sprave in edinosti, s katero bi se slovenska družba zares lahko razvila v moderno in učinkovito demokracijo".

/str. 11

*Ob pomembnem življenjskem jubileju
izreka iskrena voščila
svojemu nekdanjemu predsedniku
in kulturnemu delavcu
SERGIJU PAHORJU*

SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

*Akademiku
ALOJZU REBULI
ob prejemu Zlatega reda za zasluge
Republike Slovenije
čestita*

SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

Zlati red za zasluge

Pisatelj Rebula odlikovan

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je v ponedeljek, 17. t. m., na posebni slovesnosti v Veliki dvorani Predsedniške palače za izjemne prispevek k uveljavljanju slovenskega jezika, kulture in slovenstva v zamejstvu ob 90. obletnici vročil odlikovanje zlati red za zasluge akademiku dr. Alojzu Rebuli. V imenu akademika dr. Rebule, ki je zapisal "zdravje mi ne dopušča, da bi vam lahko osebno izrazil svojo zahvalo za visoko odlikovanje, ki mi ga velikušno podeljujete", je odlikovanje prevzela njegova hči, prof. Alenka Rebula Tuta, ki je prebrala zahvalno pismo odlikovanca in ga osebno predala predsedniku republike. V zahvali je nagradjenec strnil svoje občutke in misli o slovenstvu, ki zanj "ni nikoli bilo problem, marveč neomajna, a ne nacionalistična, kaj šele šovinistična pripadnost", in o kulturi, ki ji "nisem priznal nikakršnega monopola za velike narode, ampak jo imel za pravico vseh človeških bitij". O Primorske je zapisal, da jo je "zmeraj čutil ne kot odtujeno zamejskost, ampak kot organsko povezanost z matično domovino Slovenijo in njeno družbeno in kulturno usodo".

V utemeljitvi o podelitvi zlatega reda za zasluge akademiku Rebuli

so zapisali: "Akademik dr. Alojz Rebula, pisatelj, dramaturg, prevajalec in iskri mislec je s svojim bogatim ustvarjalnim opusom ena najpomembnejših sodobnih slovenskih literarnih osebnosti. Profesor latinščine in grščine, ki je vse do svoje upokojitve poučeval na višjih srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem, je diplomiral iz klasične filologije

leta 1949 na Univerzi v Ljubljani, leta 1960 pa doktoriral v Rimu z disertacijo o Dantejevi Božanski komediji v slovenskih prevodih. Rodil se je v zamejstvu, v Šempolaju pri Nabrežini, kjer je obiskoval italijanske šole in se slovenščine učil kot tujega jezika. Kljub dvojezičnosti je ostajal neomajno zvest materinščini. Nikdar ni prišel v skušnjava, da bi materinščino opustil za vplivnejšo italijanščino. Domača beseda je življenju dajala vrednost. Slo-

venščino je čutil kot svež, neobremenjen jezik, v njej je razkrival poštenost do bivanja in življenja. Njeno veličino je prepoznaval v opusih velikanov slovenske besede in jo potrjeval s svojimi deli. Kot pripadnik manjšine je bil ponosen na svojo slovensko identiteto. Še danes je prepričan, da je prihodnost Slovencev odvisna od narodne zavesti. Narodne, ne strankarske.

Dr. Rebule pa nista zaznamovala le zamejsko in slovensko okolje. Tudi ne zgolj evropsko. S svojimi literarnimi premišljanji o eksistencialnih vprašanjih posameznika in širše skupnosti vstopa v planetarna razsežja, ki jih plemenitijo njegova razgledanost, svetovljanstvo, globoka duhovnost, predvsem pa pripadnost slovenstvu in krščanstvu. Pri obravnavi vprašanj preteklega in sedanjega sveta se pogloblja v stiske posameznikov in naroda, hkrati pa razpira vprašanja dobre in zla. Lotil se je tudi politično občutljivih tem, kot so povojni poboji in pritiski

nosilcev totalitarnih oblasti na primorske duhovnike. Njegov pisateljski opus obsega romane, črtice, novele ter refleksivno dnevniško in potopisno prozo. Zelo dejaven je dr. Rebula tudi v publicistiki. Še vedno redno objavlja prispevke v tedniku Družina. Tudi njegovi knjigi govorov in esejistike dokazujeta živo zanimanje dr. Rebule za najodmevnejša nacionalna, idejna in družbena vprašanja današnjega časa".

Tudi letos smo ob zvokih žalostinke v Škrbini na Krasu doživeli slovesnost, že 17. zapored, v spomin na padle in pomorjene primorske padalce. Med nami ni več preživelih. Junija sta nas zapustila še zadnji primorski padalec Ciril Kobal in ameriški veteran Bob Plan, septembra lani pa tudi angleški veteran in častnik John Earle, ki je dal pobudo za to komemoracijo. Kot vselej so dogodek v organizaciji občine Komen in Vaške skupnosti Škrbina počastili visoki predstavniki slovenske in angleške države ter številni dijaki in Kraševci.

V torek, 11. novembra, zjutraj je bil uvodni nagovor pred Fakinovo domačijo poverjen sveže izvoljenemu komesnemu županu Marku Bandelliju, ki je na kratko opisal pomen padalcev in njihovo zaslugo za to, da na Krasu danes sije sonce.

Slavnostna govornica, kustosinja Muzeja novejših zgodovine Slovenije Irena Uršič, pa je nazorno opisala njihovo zgodbo. Gre za pripadnike zavezniških izvidniških misij, ki so na pobudo angleških tajnih služb vzpostavljali stik z odporiškim gibanjem v Jugoslaviji med letoma 1943 in 1944. Zbirali so podatke, vzpostavljali radijske zveze, izvajali sabotaže. Pod okriljem prof. Ivana Rudolfa so se mladi slovenski fantje urili v Egiptu in Palestini ter se nato na domačih tleh bojevali proti nacifašizmu in za združitev

Primorske takratni Jugoslaviji. Po vstopu na jugoslovansko ozemlje so pristopali k partizanskim vrstam, a bili po vojni do konca leta 1945

polaganje vencev pred spominsko ploščo, na kateri so zapisani člani šestih skupin slovenskih padalcev – radio-telegrafistov in diverzantov,

večinoma likvidirani kot narodni izdajalci pod sumom vohunstva. Deset let je že, odkar se v Sloveniji sistematično izkopavajo množična grobišča med drugo svetovno vojno in takoj po njej. V zadnjih štirih letih so jih našli šeststo – krvava je bila ta revolucija, pravi Uršičeva. Primorski padalci nimajo groba, kjer ni groba, je ogrožen spomin, izbris spomina pa tepta človekovo dostojanstvo. Dr. Irena Uršič zato kliče k dolžnosti spomina in etiki odpuščanja.

Padalce je počastil tudi odpravnik poslov britanskega veleposlaništva v Ljubljani Christopher Yvon, pa tudi nekdanji britanski veleposlanik David Lloyd. Nekaj deklamacij so izvedli angleški in ameriški dijaki Jadranskega in ameriškega sveta iz Devina, sledilo je slovesno

in sicer: Adamič Miloš, Boštjančič Milan, Černigoj Alojz, Dolenc Josip, Fegic Marjan, Golob Milan, Ilenič Franc, Lenšček Zdravko, Semolič Radoslav, Sever Nikolaj, Sivec Alojz, Volarič Ivan. Pred slovesnostjo je v cerkvi sv. Antona potekala maša zadušnica, kot je že nekaj dni pred svečanostjo stekel še večer, posvečen primorskim padalcem. Komenski kulturni dom je v petek, 7. novembra, pod večer imel v gosteh srečanje z naslovom *Pogrešani padalce Marjan Fegec in spomin na Boba Plana ter Cirila Kobala*. Vodil ga je časnikar Ivo Jevnikar, o Fegecu je spregovoril mladi zgodovinar iz Ljubljane Martin Glažar, sledila pa so pričevanja prijateljev in znancev ameriškega ter primorskega padalca.

Jernej Šček

Povejmo na glas

Smo odstranili tudi naše zidove?

Nedavno smo se spomnili padca berlinskega zidu, dogodka, ki je pred petindvajsetimi leti pričel novo obdobje. Vsaj za Evropo in tudi širše je bila in je to veličinska prelomnica, za razliko od vojn graditeljska in plodna, nakazujoč lepšo in bolj smiselno prihodnost. Bili so tisti časi polni navdušenja, velikih pretresov in sprememb, ki so se očitno morale zgoditi. Demokracija se je silovito razširila proti vzhodu, razpadla je Sovjetska zveza, zanimivo z zelo maloštevilnimi žrtvami, razpadla je tudi Jugoslavija, kot znano z zelo krvavo vojno. Ponovno oživel ali nastal je cel kup držav, med njimi Slovenija, ki je z veliko zrelostjo oziroma močno skupno voljo uresničila svoje stoletne sanje. Po začetnem vzhicenu nad koncem hladne vojne pa so se pričeli polagoma kazati nevšečni stranski učinki, ki se žal, a praviloma pojavijo po vsakem osvobajajočem dogodku. Kot bi se iz visokih in vznosenih občutkov ter smelih načrtov pričeli spuščati navzdol v stvarnost, v kateri sicer ni prejšnjih težav in problemov, zato pa se bližajo novi in drugačni. Res, da je iz ruševin berlinskega zidu vstala nova Evropa, kar je brez najmanjšega dvoma izjemna pridobitev. Res, da se je iz te Evrope povsem umaknila možnost notranjih spopadov, ki so v minule stoletju z dvema svetovnima vojnama skoraj usodno spodkopali našo staro celino in človeštvo v celoti. Res pa je tudi, da se zidu in zidov še vedno nismo rešili in da so le-ti poglani svojo rast najprej neopazno, ka-

sneje pa vse razvidneje na povsem drug način: neke bolj, drugje manj so pričeli poglobljati razhajanja in celo izključevanja znotraj istega naroda. In tu seveda ne moremo mimo matične države Slovenije, ki zelo izrazito, da ne rečemo skrb vzbujajoče, doživlja spuščanje v nelepo stvarnost. Spuščanje iz velikega zanosa osamosvajanja, se pravi tedanje sloge in povezanosti, v vse ostrejšo notranjo delitev oziroma v oživljanje zlovese ideološke razklanoosti. Ta deli ljudi med te in one, med naše in vaše, govorimo lahko že o zidu, ki ni materialen, a je zato nemara še bolj usoden. Zadnje čase je sicer vse skupaj prekrilo z miroljubno novo vlado, ki pa je izšla iz volitev z izjemno nizko udeležbo. To dokazuje, kako rušilna razdeljenost že drobi politično in družbeno tkivo, kako torej zid udejanja svojo škodljivost z velikimi koraki. Še več, ta zid vsak dan bolj slabi državo v celoti, saj preprečuje povezano skupno delovanje, in to v izjemno zahtevnem ter že neusmiljenem času. Notranja razklanost je namreč najslabša stvar, ki se lahko danes državi oziroma narodu zgodi. Je pač čisto nasprotje edino učinkoviti postavitvi, ki je v strnitvi vseh sil, v trdnem notranjem dogovoru, brez katerega ne more biti čvrstega in prepričljivega odgovora na vse hitrejšo globalizacijo in pohod kapitalov. Kako da v našem narodu ne pride do tega prepoznanja? Kako da smo še vedno v kleščah samorušilnega medsebojnega spopada? Zakaj in do kdaj?

Janez Povše

GORICA Srečanje pod lipami: Dejan Valentinčič in Sandro Quaglia

Rezijani so na svojo "posebnost" ponosni, toda ...

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič sta v četrtek, 13. novembra, v goriškem kulturnem hramu pripravila še en posebno zanimiv večer v nizu "Srečanj pod lipami". V goste sta povabila mladega pravnika Dejana Valentinčiča, odličnega in navdušenega poznavalca (slovenskih) manjšin ter avtorja znanstvene monografije *Slovinci v Reziji? Pravni položaj in dejansko življenje slovenske jezikovne manjšine*. Zraven njega je sedel družbenokulturni delavec Sandro Quaglia, zaposlen v Muzeju rozajanskih ljudi in član izvršnega odbora SSO-ja; zbranimu občinstvu je (v lepi slovenščini!) povedal o Reziji marsikaj zanimivega in tudi novega, z nekaj stavki v narečju pa prinesel na Goriško živ utrip iz doline, o kateri velika večina ljudi morda ve zelo malo.

Moderatorica večera, časnikarka Erika Jazbar, je poudarila, da je narodna skupnost v Reziji del slovenske manjšine v deželi FJK, in vendar je kot skupnost "zelo specifična in posebna". Prav ta posebnost je "očarala" Valentinčiča, ki se tako rekoč poklicno ukvarja s slovenskimi manjšinami in je Reziji posvetil knjigo, v kateri povzema različne vidike življenja, pravno zaščito, zgodovino, kulturne in družbene dejavnosti. Mladi avtor je doma iz Deskel; diplomiral in magistriral je iz manjšinskega prava, zaposlen pa je kot raziskovalec in asistent za področje ustavnega prava in človekovih pravic na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici. Že njegove prve besede so razodele dobro poznavanje razmer slovenskih manjšinskih skupnosti, zraven pa še posebno simpatijo do rojakov izven meja Slovenije. Ko se mu je iztekel čas študija prava, je dejal, je bila v Reziji izredno napeta situacija zaradi izdaje prve dvojezične izkaznice, barvanja tabel, poskusa izstopa iz območja zaščitnega zakona. Zdelo se mu je "zanimivo raziskovalno vprašanje", zato se je takoj lotil dela. Izšla je diplomska naloga, ki jo je zagovarjal leta 2010, nato pa je obležala v predalu. V lanskem letu je zadevo poglobil in aktualiziral, ob začetku letošnjega septembra pa je izšla monografija: tiskala jo je založba Arte iz Novega mesta, izdajo je podprl Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, kot sozaložnika sta pristopila univerza v Celovcu in Inštitut Karantanija iz Ljubljane. Razveseljivo je dejstvo, da je knjiga že pošla in je prav prejšnji teden šla v tisk druga izdaja; prav tako je razveseljivo, da je izšla hkrati tudi v angleškem jeziku.

V Evropi so trije različni modeli gledanja na narodnost in državljanstvo, je dejal Valentinčič, ki se rad udeležuje seminarjev Yen-a, srečanj mladih pripadnikov evropskih manjšinskih skupnosti. Germani veliko dajo na meso in kri, Slovani na kulturo: "Ohranili se bomo, če bomo ohranili kulturo"! Za Italijane pa je tipično izenačevanje narodnosti in državljanstva: "Če je Rezijan v Italiji, zakaj naj bi ohranil svojo kulturo"? Podobno velja v Španiji: "Ni treba, da je Katalonija sa-

mostojna, saj so Španci"! Evropska unija ni nikoli sprejela zaščitnih zakonodaj glede manjšin, ker je Francija to vedno blokirala, saj ne priznava manjšin na svojem ozemlju. Valentinčič pogosto nastopa zelo kritično glede odnosa Slovenije do zamejstva. Večina ljudi v Sloveniji niti ne loči med zamejstvom in izseljenstvom, trdi. "V osnovni šoli nam je 'tovarišica' omenila, da imamo *zamejce* v Clevelandu (!) ... Meja še zelo močno stoji"! V 5. členu slovenske ustave piše, da odnos Slovenije do zamejstva in izseljenstva ureja zakon. Ta je bil sprejet komaj leta 2006: "Katera resna država si lahko pusti petnajst let časa, da sprejme zakon, ki zadeva petino njenega življa"? se je zgroženo vprašal Valentinčič in

"Ko smo Slovenci kot narod začeli spoznavati, kdo je Slomšek in kdo Prešeren, ko smo krepili narodno zavest, je v Reziji italijanska šola učila, kdo sta Dante in Petrarca".

še bolj zgroženo nadaljeval: "Vedno ko se sestavi nova vlada, se razmišlja o tem, ali bi ukinili ministra za zamejstvo, ali ima sploh smisel Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu... To ni resen odnos"! O knjigi je Valentinčič povedal, da se začenja z zgodovino Rezije: njena preteklost je namreč specifična in je privedla do današnje situacije. V drugem poglavju je avtor obravnaval identiteto Rezijanov, nato pravno zaščito, udeležbo v zakonodaji v praksi, in sicer v politiki, šolstvu, kulturi, medijih; poglavje je namenil tudi odnosu Slovenije do zamejstva in nato odnosu Evropske unije do manjšin. V času, ko je pisal diplomsko nalogo, bi knjigi dal naslov *Slovinci v Reziji*; kasneje je zajel srž problema in "danes javno ne bi več rekel, da v Reziji živijo Slovenci, temveč da gre za slovensko etnično poselitev". Knjig o Reziji je veliko, Valentinčičeva je še "ena knjiga več" in je zelo aktualna, je dejal Sandro Quaglia. Njena odlika je ta, da govori o tem, kako v Reziji živijo v tem trenutku. Lepo je, da

je izšla v slovenščini in angleščini, a "če bi bila tudi v italijanščini, bi razumeli nekaj tudi pri nas". Če kdo govori slovensko, to očitno še ne pomeni, da se čuti Slovenca... Gre za "pot, ki jo mora narediti vsak človek sam; ne pomaga šola, ne pomaga občina, ne pomaga pokrajina". Zakaj je Rezija tako *posebna*, je vprašala Erika Jazbar. "Po mojem ni posebna", je odvrnil Quaglia, saj je podobna situacija v Terski ali Nadiški dolini. So pa velike razlike med tržaško in goriško ter videmsko pokrajino, in to zaradi zgodovinskih razlogov. V Nadiški dolini se razmere v zadnjih letih vidno spreminjajo zaradi dvojezične šole, v Reziji manjka prav to.

Odločilno za Rezijo je dejstvo, da je vse od leta 1866 pod Italijo. Takrat ne Benečije ne Rezije še ni zajela pomlad narodov, je poudaril Valentinčič. "To je tak zgodovinski proces, ki ga ne moreš več nadomestiti, če ga ne ujameš v pravem trenutku". Ko smo Slovenci kot narod začeli spoznavati, kdo je Slomšek in kdo Prešeren, ko smo krepili narodno zavest, je v Reziji italijanska šola že učila, kdo sta Dante in Petrarca. Niso govorili o preseljevanju narodov, ampak o udoru barbarov... Doživeli so čisto drugačno akulturacijo". Spet zelo različna situacija, brez nobene zaščite, je bila v letih 1945-1999; poleg tega seveda ne moremo mimo zaprtosti doline, omejenih stikov, protislovenske in protikomunistične propagande. In rezultati so na dlani. Povojna zgodovina se je na Videmskem drugače razvijala kot na Goriškem in Tržaškem. Veliko je bilo nasilja, zatiranja, zelo uspešne propagande, "uspeši so izenačiti slovenstvo s komunizmom". Vedno je bil prisoten strah, da "Jugoslavija in še danes Slovenija! - hoče okupirati oz. posloveniti območje Rezije". To se je močno prijel.

Quaglia je dejal, da je babica pred drugo svetovno vojno hodila iz Rezije v zgornjo dolino Trente prodajati galanterijo, tam je s Slovenci govorila "po našem". Z drugo vojno se je vse spremenilo: oče ni imel te priložnosti, "ni hodil v Bovško, ostal je na Laškem". Sedanji rodovi imajo spet priložnost imeti male stike ob meji, "to pa je odvisno od posamezne osebe, če želi imeti te stike". Danes mladi še kaj zahajajo v Bovec po bencin ali po barih. V Bovec pa o njih pravijo, da "so prišli Italijani" ... Vez se je pretrgala, težko je iskati

stike, ker 'na drugi strani' veliko krat ni odmeva. Poleg vsega drugega je posebna 'ovira' dejstvo, da Slovenci v matici povečini govorijo v knjižnem jeziku in ne v narečju, je dodal Quaglia. Rezija je izolirana "zaradi geografije", saj so ceste težko prehodne, v nekaterih mesecih celo zaprte. Krajevna politika že 25 let nič ne naredi v tej smeri, saj bi bilo možno izboljšati poti, ki bi povezovala teritorij z Bovško. Ko prihajajo Slovenci iz Slovenije, "je to za nas edina možnost, da govorimo v knjižnem jeziku, se učimo, smo motivirani. Brez tega govorimo samo v narečju".

Jugoslavija je kazala več interesa pri vzdrževanju nekaterih struktur v videmski pokrajini, je dejal Valentinčič. Nekaj let po padcu železne zaves se bili v Reziji celo postavljeni dvojezični napisi, približno desetletje je bilo zaznati kar pozitiven razvoj, potem se je vcepila protislovenska gonja. Quaglia meni, da je rezijanščina toliko posebna, kot je posebno vsako slovensko narečje. Sicer pa se pozna, če rezijanščino govori 85 let stara gospa ali pa 20-leten fant. Tersko narečje označuje močan vpliv furlanščine, zlasti mladi vnašajo vse več besed številnejših sosedov. "In bo vedno hujše". Na svojo "posebnost" so Rezijani ponosni, je dejal Valentinčič. Veliko jim pomenijo glasba, ples, narečje, "več kot ljudem v Terski dolini". Muzej ro-

zajanskih ljudi je bil ustanovljen leta 1995; posebno nalogo je opravil, ko so iskali stare predmete, ki so se rešili potresa. Zbirka ima danes več kot 500 eksponatov, "to so naše korenine, ki spominjajo na življenje včasih pri nas... Tam spoznamo, kaj smo". Med starimi predmeti je tudi lopata, ki so ji Rezijani že davno pravili 'lopata'. "Tudi skozi jezik spoznamo, kaj smo". Sekcija muzeja bo namenjena pravljicam, ki jih je začel zbirati že Milko Ma-

tičetov. Omenjeni muzej, ki je stopil na pot združitve z Muzejem brusačev, enkrat letno organizira tudi posebno razstavo; letos je priredil tudi posvet na univerzi v Vidmu, posvečen jeziku in turizmu. Nadalje imajo Kulturno društvo Rozajanski dum, ki se ukvarja z ohranjanjem dediščine: "*Ohranjati* se pri nas reče 'držati gor', kot je pisal že Trubar". To društvo skrbi za jezik, tečaje knjižnega jezika in narečja. Vse rezijanske družine dobijo glasilo, ki ga tiskajo štirikrat letno, in koledar. Imajo moški zbor in tudi folklorno skupino, ki po svetu predstavlja noše, ples in glasbo: "Člani so zelo aktivni, predsednica pa je naša Pamela Pielich". Posebno mesto ima tudi radijska oddaja *Ta rozajanski glas*, ki je na sporedu vsako soboto na valovih Radia Trst A.

Obstajajo tudi organizacije, ki ne sprejemajo dejstva, da je rezijanščina slovensko narečje in da so Rezijani del slovenske manjšine v Furlaniji Julijski krajini, je povedala Erika Jazbar. Gre zlasti za društvo *Identita' e tutela*, ki pa ima v Reziji samo sedež, je dejal Quaglia: "Enkrat letno imajo srečanje, na katerem je polno zastav. In konec". So pa glasni in nasilni, je dodala Jazbarjeva. "Samo za en dan. Ko sneži, jih pri nas ni", je pripomnil Quaglia. Občina Rezija ima danes približno 1.100 prebivalcev, pred sto leti jih je imela skoraj 6.000. Veliko Rezijanov se je po drugi svetovni vojni odselilo v nižino okrog Vidma.

Rezija spada med občine, ki so na seznamu tistih, kjer se izvajajo določila zaščitnega zakona 38 iz leta 2001. Občinski svet je najprej soglasno sprejel priključitev Rezije v seznam. Tedanji župan Sergio Barbarino je izjavil, da so storili ne zato, ker bi se čutili Slovence, ampak iz strahu, da bi ostali brez sredstev. Paritetni odbor je priključitev sprejel, seznam pa z odlokom potrdil predsednik Napolitano. Pred nekaj leti je občinski svet na predlog župana rezijanske občine podprl zahtevo po izločitvi iz zaščitnega zakona, "pa ni šlo skozi pri paritetnem odboru", ki ima odločilno besedo, kar se tiče vključitve in izključitve občine. Morda bi želeli svoj specifični zakon, je še dejal Valentinčič, "kar pa je teoretično nedosegljivo... Nikogar ni moč siliti, da bi se čutil del slo-

jejo in igrajo, to ni učna ura". Več let so pri društvu prirejali tečaje slovenščine, a ljudje so se prestrašili in ne kažejo več veliko interesa zanje. Govor je bil o možnosti dvojezične šole, "a so bili vsi proti" ... Valentinčič je med drugim povedal, da je pred kratkim bil na sejmju beneške pesmi v Lesah in primerjal njegov razvoj v zadnjih letih. Jasno so vidni rezultati dvojezične šole v Špetru, kjer se oblikuje samozavestna mladina. V Terski dolini bi skoraj bila taka šola, a so napeli vse sile, da je ni; enako v Kanalski dolini, v Reziji seveda še toliko bolj. "Nekaterim je špetrska šola še zelo velik trn v peti".

Rezijanski kulturni delavci skrbijo za ohranjanje svoje govorice preko radia, knjig in časopisov, "kot moremo in znamo", je še dejal Quaglia. V narečju se med sabo še pogovarjajo tridesetletniki in starejši, desetletni otroci več ne. Veliko se je spremenilo po potresu, ko so ljudje začeli živeti drugače, vse pogostejše so

"Sedanji rodovi imajo spet priložnost imeti male stike ob meji, to pa je odvisno od posameznikov, če želijo gojiti take stike".

delali zunaj. Pri maši pojejo rezijanske pesmi samo še na Solbici, na Ravanci pa še berejo berila, ki jih je v rezijanščino prevedel župan. Med drugim jih je napisal v črkopisu, ki ga je sam razvil in je, kot smo razumeli, dokaj sporen. Podobno se dogaja Furlanom, ki nimajo enotnega črkopisa, je dejal Valentinčič: "Eni in drugi so zamudili pomlad narodov, pomemben zgodovinski trenutek. Popravnih izpitov žal ni".

Kaj pa rezijanski duhovniki? Zadnji domači duhovnik je umrl leta 1845, potem so do leta 1933 prihajali duhovniki iz Nadiške doline, nato pa samo Furlani. Erika Jazbar je na koncu vprašala, ali torej gre za "umiranje na obroke". Valentinčič ni želel izpasti kot pesimist, čeprav je jasno povedal, da bi Rezija potrebovala več otrok, pa tudi drugače zasnovano šolo ali vsekakor kakšno močnejšo spodbudo za krepitev jezikovne zavesti. "Rezijanščina danes v Reziji nima več družbene vloge". Govori se še v družinah, ne pa na občini, v gostilni in mesnici... Danes je avtomatično, da v gostilni govorijo italijansko. Saj rezijanščina še ni "na zadnji stopnji vitalnosti jezika", kot v primerih, ko narečje govori še najstarejša generacija. S primernimi ukrepi bi lahko nadoknadili. Quaglia je na časnikarkino vprašanje odgovoril z izrecno željo po večjem sodelovanju z rojaki, po številnejših in tesnejših stikih na več ravneh. Pomembno je "biti skupaj in pokazati, kaj delamo mi in kaj delate vi".

Srečanje pod lipami se je nadaljevalo še z več posegi, vprašanji in dopolnili prisotnih glede napetosti, narodne istovetnosti, izkoriščenih in neizkoriščenih gospodarskih možnosti itd., nato pa - bolj neformalno in sproščeno - ob kozarčku v bližnjih prostorih. / DD

Ponavljjanje obrazcev ali tiho razmišljanje?

Vozli ob molitvi

“Ko tako pred mašo molimo rožni venec, mi vedno nekaj manjka, četudi je to tudi moja molitev. Pravzaprav vse skupaj ne znam pravilno ubesediti. Mislim, da na molitev gledamo daleč preozko, da nam jo duhovniki ne predstavite v pravi podobi. Mene grozno moti 'žlobudranje'. Tudi naš župnik nas velikokrat 'sili v tovrstno molitev'. Meni pa ne gre in ne gre, tu mislim predvsem na zborni ponavljanje obrazcev. Nič nimam od tega. Tako, ko imamo v četrtek po maši izpostavljeno Najsvetejše, se navadno presedem v zadnjo klopo pod kor in preprosto sedim in počivam, to je zame čas molka za osebno molitev. Tako sem potrebna umiritve, a ponavljanje 'obrazcev' me prej moti, kot umirja, zato preprosto rečem: "Moj Bog, tu sem, da mi podeliš svoj mir. Ti veš, kaj potrebujem, tudi če Te ne prosim, prosim pa te za to"! In mirno čepim v klopi, raztresenih misli, brez besed, in počivam v zavesti, da počivam na Božji dlani. Tako po malem pridem k sebi". Tako piše mati. Se vam ne zdi, da smo zaradi panike ob izpraznjenih klopih v

naših cerkvah izgubili "kompas"? Nekoč smo vse drugače molili – sicer tudi z ustnim ponavljanjem obrazcev, a hkrati z veliko novih motivov in oblik, ki so nas napolnjevale in nam dajale krila. Tega danes pogrešam. Če pojemo in molimo, kako vse stvarstvo hvali Boga, kako so lilije oblečene lepše kot kralji itd. – V čem pa? S tem, da preprosto so! Da opravljajo nalogo, kakršno je vanje položil Stvarnik – vzklijejo, rastejo, zacvetijo in dajo svoj sad,

potem pa mirno odmrjejo... Enako ptice: se zvalijo, rastejo, vzletijo in nadaljujejo rod z iskanjem hrane, skrbijo za novi rod, razveselijo nas s petjem ... Vse to pa se odvija z enako energijo in vztrajnostjo! Pa mi? Vse drugo je z nami, le o svojem poslanstvu ne razmišljamo v tem Božjem stvarstvu. Postajamo izumetničeni, tako ali

drugače plitvi, zunaj samih sebe, mimo naloge, ki jo je v nas položil Stvarnik... Poslušajmo: "Moj mož neredno hodi v cerkev, tudi ne moli rad. Pa sem to potožila nekemu duhovniku. Bila sem prepričana, da ga bo obsodil, on pa: 'Poslušaj, ali ne veš, da je najlepša molitev pred Bogom predana ljubezen med možem in ženo'? - Ob tem sem znova začutila Božjo bližino. Kljub najinemu skupnemu življenju brez skupne molitve, čutim Božjo bližino ... Koliko rodov pred nami je to čutilo, da tudi zakonec, ki ne moli, živi ob moji molitvi, živi tudi od moje poti ... Ali ni Jezus nastavljal hrbet za nas vse?"

Zato bi bilo dobro, če bi tudi ob molitvi pošteno pogledali svoj pogled nanjo, to pokazali ljudem, da bodo to dojemali in razumeli ... Od tega, kar ponujamo danes, očitno ni pravega haska. "Molimo in molimo, pa ni nobenega rezultata! Ali je z našo molitvijo kaj narobe? Očitno ne živimo tako, kot molimo? Ko pravimo, da se naša duša neprestano pogovarja z Bogom", se mi tega velikokrat sploh ne zavedamo. Idealno pa bi bilo, da bi se naša ustna molitev zlila z molitvijo naše duše, zato bi morali narediti korak v to smer, da ne bomo po tej zemlji stopicali v prazno, saj molitev duše vedno daje rezultate ...

Ambrož Kodolja

Bl. Pavel VI. – pozabljeni papež (3)

V primežu dveh impozantnih figur

Zadnjič smo se pri obravnavi podobe bl. Pavla VI. zaustavili ob apostolski spodbudi o veselju, *Gaudete in Domini*, ki jo je izdal le tri leta pred smrtjo, da bi pokazal, kako je bil kljub videzu v sebi poln evangelijskega veselja. In vendar ta apostolska spodbuda ni bila dovolj, če je sploh kaj služila, da bi rehabilitirali splošno podobo tega papeža pri večini vernikov, tudi zato, ker danes praktično nihče več ne ve za to spodbudo, pa četudi bi bilo dovolj nekaj klikov na internetu, da bi do nje prišli. Celotno na uradni spletni strani Svetega sedeža v angleškem jeziku najdemo tale zapis o njem: "Njegova javna podoba je trpela v primerjavi z njegovim odprtim in vedrim predhodnikom"

("His public image suffered by comparison with his outgoing and jovial predecessor"). Kdor je napravil tole biografijo, torej v nekaj besedah odkrito prizna, kako močno je pritiskala na Pavla VI. javna podoba Janeza XXIII., njegovega predhodnika na Petrovem stolu. Zagotovo lahko trdimo, da javni podobi papeža Montinija ni bila v prid niti figura njegovega pravega naslednika, sv. Janeza Pavla II. (Janez Pavel I. je bil vendarle premalo časa na tem mestu). Zanj bomo še enkrat ponovili,

da je bil karizmatičen in rojeni voditelj. Med tema dvema velikanoma človečnosti je Montini trpel, ker mu ni uspelo prodreti do ljudi. In vendar v resnici ni bil tak, saj: "Tisti, ki so ga bolje poznali, ga vseeno opisujejo kot briljantnega, duhovno globokega, ponižnega, rezerviranega in prijaznega, kot človeka 'neskončne vpljudnosti'". Pomanjkanje tiste posebne karizme pa je botrovalo temu, da velika večina nikdar ni spoznala teh njegovih darov. Vseeno pa ni bila le človečnost Pavla VI. tista, ki je botrovala njegovi ne ravno veliki

zgodilo, je bil prvi krivec za to ravno tedanji papež, vsi pa vemo, da so ravno ti tako kritični krogi tedaj obvladovali javni in medijski prostor, kar se je pravzaprav pokazalo že v času drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Moramo pa reči, da tudi druga stran ni gojila ravno velikih simpatij do njega, saj so ga imeli za preveč spravljivega s svetom, prav tako pa so številne pokoncilске zablode v Cerkvi pripisovali prav njegovemu neprepričljivemu vodstvu. Resnici na ljubo je treba povedati, da Pavel VI. vendarle ni pustil, da bi se

Papež Pavel VI. in kardinal Karol Wojtyła

priljubljenosti, temveč obstajajo drugi zelo tehtni razlogi za to, da ni segel do src ljudi. Upoštevati moramo čas in okoliščine, v katerih je papeževal – to so bila zelo huda leta, ne le za Cerkev, temveč za vse svet. Vsekakor so v določenih krogih pričakovali, kako bo Cerkev na stečaj odprla vrata in okna številnim novostim, da bo ubrala vse močnejše nove poti, da bo napravila vse mogoče mostove. Ko se to ni

srce zelo izčrpavajoče, bilo je mučno izdelovanje elaboratov, da bi se postavili po robu nasprotujočim si tokovom v Cerkvi in tistim, ki so ji bili nasprotni, pa tudi sodobnemu svetu, temelječemu na materiji in daleč od duha, ki je na mesto Boga postavljala človeka kot plod ogorčenega antropocentrizma" (C. Siccaldi, *Paolo VI. Il Papa della luce*, Paoline, Milano 2008, pp. 8-9).

Andrej Vončina

GORICA Zahvalna nedelja v duhovniji sv. Ivana

Važno je, kako ravnamo z darovi, ki so nam zaupani

Čudeže delajo Jezus in tisti, ki z njim sodelujejo.

In mi imamo tri besede, ki nam pomagajo, da delamo čudeže; to so "prosim, hvala in oprost". S to mislijo je g. Marijan Markežič v nedeljo, 16. novembra, začel slovesno zahvalno mašo v cerkvi sv. Ivana, sedežu Slovenskega pastoralnega središča v Gorici. Bogu se zahvalimo za vse, kar smo prejeli za dušo in telo. Prinašamo poljske pridelke, ki so simbol vsega, kar človek dela. Tudi Jezus je vzel kruh in vino, da nam postane zakrament, hrana za večnost. V homiliji je župnik pokornični evangelij o talentih, ki so tudi "vse stvari, ki jih imamo: prejeli smo jih, da bi z njimi koristili tudi drugim, ne pa, da bi jih rabili samo zase". Roke človeka, ki mu gre le za to, da ni ubijal, kradel in preklinjal, so čiste, pa tudi prazne, saj ni naredil nič dobrega. Vsi smo klicani, da svoje sposobnosti in darove uresničimo 100-odstotno, da delamo, kolikor zmoremo. "Ni važno, koliko je kdo prejel, ampak kako je ravnal s tem, kar mu je bilo zaupano". Če ne pomagamo drugim in ne delimo

naprej, nismo hvaležni.

Pod vodstvom veroučiteljice Ane so otroci, ki obiskujejo nauk v pripravi na prejem prvega sv. obhajila, prinesli na oltar različne darove: kruh, vino, sadje, poljščine, pa tudi Sveto pismo, šolske potrebščine in druge. S skrbno pripravljenimi molitvami so se zahvalili za dar življenja in starše, za tiste, ki pomagajo potrebnim otrokom po svetu, za možnost izobraževanja in vzgojitelje, za to, da niso nikdar trpeli lakote, za Božjo besedo, "ki vedno znova preseneča, opogumlja, podpira in širi obzorja ljubezni", za sol, "ki daje jedem okus", za vodo, ki je neo-

bhodno potrebna in je simbol krsta, za dar sprave in odpuščanja.

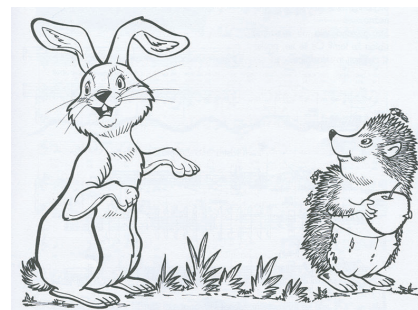
Pri zahvalni maši je s petjem in molitvami sodelovala tudi skupina goriških roverjev in popotnic. Pred koncem maše se je pred polno cerkvijo še predstavila skupina otrok, ki se pripravljajo na prejem prvega sv. obhajila: "Apostolov je bilo dvanajst in nas tudi! Tudi mi smo Jezusovi prijatelji". Po zahvalni pesmi je g. Marijan povabil prisotne naslednjo nedeljo, 23. novembra, na praznik Kristusa kralja, k maši, ko se bomo spomnili 42. obletnice ustanovitve slovenske duhovnije. / DD

Tretja številka otroške revije Pastirček

Topel spomin na drage pokojne in iskrena zahvala Bogu

Opadanje listov, ki jih je jesen obarvala v nešteto pisanih odtenkih, megle, obilno deževno vreme, ki letos vsepovsod povzroča ničkoliko hudih težav zaradi poplav, nas v novembrskih dneh silijo k razmišljanju o minevanju, seveda tudi našem. Vse je neizbežno zapisano smrti. Ob praznikih Vseh svetih in na Vernih duš dan spomin kar sam splava k našim rajnim, ki počivajo v tihih grobovih. Prav pokojnim so namenjene lepe misli pod naslovom *Večna luč jim sveti* in v pesmici *Spomin* V. T. Arharja, ki jih prinaša tretja, novembrska številka revije Pastirček. Marjan Markežič v uredniški beležki opozarja bralce, naj v tem mesecu več razmišljajo o življenju in smrti, ki se je kristjani ne smemo bati, saj nas po njej čaka večno življenje pri Bogu. Ob zahvalni nedelji je naša dolžnost se s hvaležnostjo obračati k Stvarniku, saj, kot pravi pesem, *Vse je krog in krog delo Božjih rok*, in pomisliti tudi na domače in vse ljudi, ki se trudijo, da imamo hrano in vse, kar potrebujemo za življenje, kot je zapisano v prispevku *Zahvalna nedelja*. Iz pesmi *Jesenski čas* Ljubke Šorli, ki jo je uglasbil Patrick Quaggiato in se jo bodo lahko naučili učenci med šolskimi glasbenimi urami ali pa mali pevci v naših zborih, pa poleg rahlo otožnega nadiha veje tudi veselo razpoloženje, kakor ga občuti kmet, ko zadovoljen pospravlja darove narave v vinogradu, na polju ... Malim bralcem, ki se radi

ukvarjajo z glasbo, je namenjena rubrika *Igrajmo se*, ki jo je pripravila Giorgina Piščanec in v njej predstavlja razna glasbila. Petje ima od malih nog zelo rada Doljenčica, zato jo je babica peljala k pevskeemu zboru Slavčki, kjer de-

klica "zelo zelo zelo rada poje". O navihanki piše Barbara Rustja, ljubke ilustracije prispeva Svetlana Breclj. O zlatih otrocih, ki radi pomagajo starejšim, govori dopolnjevalka Karmen Smodiš. *Kako se ježek pripravlja na zimo* pa je naslov tokratne zgodbe izpod domišljijanske peresa Marize Perat, ki mimogrede spomni otroke, katere gozdne živali se pozimi pogreznejo v globoko spanje, čakajoč pomladnih dni. O ježkih, ki nabirata jabolka in kostanj, pripoveduje Antonella Del Bianco v svojem stripu. Kako lahko pripravimo sladico v obliki ježka, pa jasno in nazorno opisuje in prikazuje Tatjana Ban. Mala prvošolka medvedka Metka, ki jo prisrčno ponuja Danila Komjanc, je dobila nov zvezek in nanj ponosno napisala svoje ime. Najmlajši bralci bodo poimenovali narisane pred-

mete in pobarvali risbico. Večji Pastirčkovi prijatelji pa se bodo gotovo z zanimanjem zaustavili ob zapisu in nazornih, s hudo-mušnostjo prežetih risbicah Pao-le Bertolini Grudina, ki je tokrat pod drobnogled postavila mete-

reologa in vse, kar spada k njegovemu delu. Isti avtorica je kot vselej pripravila rubriko *Spoznavajmo Sveto pismo*; otroci jo bodo karseda lepo dopolnili. Kdor še ni napisal SMS Jezusu, lahko to čim prej napravi, njegovo sporočilo bo Pastirček gotovo objavil, kot objavlja risbice, ki jih z veliko mero domišljije ustvarjajo pridni risarji. Tudi tokrat jih je v Pastirčkovi pošti prav dosti. Stric Maks pa kar ne miruje. Tjašo in Pastirčka je tokrat – po nasvetu Marjana Markežiča – peljal v Gregorčičev "planinski raj". Šli so v Kobarid na ogled cerkve Marije Vnebovzete, občudovali kip goriškega slavca, se povzpeli do kostnice, kjer počiva 7.014 italijanskih vojakov, padlih med prvo svetovno vojno v Zgornjem Posočju, in pri sv. Lovrencu obiskali tudi grob Simona Gregorčiča. V novembrski številki Pastirčka ne manjkajo niti Pacek (ustvarja ga Walter Grudina) s spakrednim tuhtanjem o prekatnem šolskem odmoru, rubriki za utrjevanje znanja Sv. pisma in o različnih zanimivostih z raznih področij ter sprostitvene zanke za bistré oči. Veselo branje!

IK

Številno ljudi, ki so seznanjeni z obstojem in razlogi Darov, namenjenih podpori duhovnikov, je še skromno. Prav zato vsako leto obhajamo državni praznik na nedeljo Kristusa Kralja, da bi lahko verniki odkrili dodaten način medsebojne podpore in tako obnovili pomoč, ki so je bili deležni 'Božji ljudje' prvih krščanskih skupnosti. Ta posebni dan nedvomno krepi občutljivost do vloge in dela duhovnikov in hkrati krepi vez med verniki in samimi duhovniki naše Cerkve.

Bodimo iskreni: ta pomoč je v italijanski cerkveni skupnosti najtežja. To je pomoč za tiste, ki jih nimamo pred očmi, ki so oddaljeni in jih ne poznamo. To je pomoč 36 tisoč škofijskim duhovnikom preko odtegljivih Darov, namenjenih Inštitutu za vzdrževanje duhovščine.

Ampak ponuditi tako pomoč pomeni izraziti sodobno gesto, ki dejansko izkazuje soodgovornost, solidarnost, sodelovanje in globok občutek pripadnosti Cerkvi. Tako vedenje širi obzorja. Je neke vrste 'cerkvena širokokotnost'. Dokazuje, da ne obstaja zgolj 'moj' duhovnik, duhovnik moje skupnosti, do katere sem radodaren. Ampak obstajajo tudi drugi duhovniki, za katere skrbim skupno z ostalimi verniki. V ta krog spadajo že ostareli ali pa bolni duhovniki ali pa taki, ki se v polnosti svojih telesnih moči, v skladu z evangelijem, postavljajo proti mafijam, branijo stvarstvo in njegova bitja.

Misliti na vse duhovnike in darovati en sam evro je torej konkreten dokaz velikega števila vrednot, ki spodbujajo močan, resničen, zdrav občutek bratskega občestva. Ni pomembno, 'koliko' vsak da, ampak 'kako' to počne. S srcem, to je z radostjo.

Tako ta Dar - ni naključje, da mu pravimo Skupno z duhovniki - združuje in soustvarja Cerkveno občestvo, ki uničuje razlike in zavisti. Taka pomoč omogoča pravično in izenačeno porazdelitev: ne obstajajo bogati duhovniki zraven revnih duhovnikov, saj je vsem zagotovljena skupna osnova. **To je pomoč, ki ima izjemen vzgojni pomen za vernike** in ki sočasno obvezuje duhovnika, naj ne prestando, dosledno in verodostojno živi evangelij ter priča o njem.

(MARIA GRAZIA BAMBINO)

ODKRIJ DAROVE. OKREPI RAST SKUPNOSTI.

KAJ SO DAROVI ZA DUHOVNIKE?

So prispevki (Offerte), različni od drugih, ker so izrecno namenjeni vzdrževanju škofijskih duhovnikov. Od najbolj oddaljenega do tvojega župnika.

KDO LAHKO DARUJE ZA DUHOVNIKE?

Vsako izmed nas. Zase, za družino ali župnijsko skupnost. Pomembno je, da je darovalec fizična oseba (npr.: Mario Bianchi in ne "družina Bianchi" ali "župnljani S. Giorgio").

KAKO LAHKO DARUJEM?

- **Z nakazilom na poštni račun** št. 57803009, naslovljen na "Istituto Centrale Sostentamento Clero – Erogazioni liberali", Via Aurelia 796 - 00165 Roma;
- **z nakazilom na enega od bančnih računov**, ki so namenjeni Darovom in jih najdemo na spletnem portalu www.insiemeaisacerdoti.it v razdelku "Come donare-Bonifico bancario";
- **z neposrednim darom Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto sostentamento clero) lastne škofije.** Naslovnik inštitutov najdete na naslovu www.insiemeaisacerdoti.it v razdelku "Come donare-Versamento diretto";
- **s kreditno kartico CartaSi:** pokličite brezplačno številko CartaSi 800 825 000 ali pa darujte na spletu na naslovu www.insiemeaisacerdoti.it.

KAM GREDO DAROVI?

Centralnemu Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov, ki jih pravično porazdeli približno 36 tisoč škofijskim duhovnikom. Na ta način se jim zagotovi mesečna plača: 860 evrov na mesec prejme novomašnik, 1.338 evrov pa škof tik pred upokojitvijo. Darovi so namenjeni tudi približno 3.000 ostarelim in bolnim duhovnikom ter 600 misijonarjem v Tretjem svetu.

ZAKAJ VSAKA ŽUPNIJA NE MORE SAMA POSKRBE TI ZA SVOJEGA DUHOVNIKA?

Darovi so nastali kot sredstvo občestva med duhovniki in verniki, da bi tudi manjše skupnosti imele enaka sredstva kot številčnejše v duhu "Cerkvenega občestva", ki ga je zarisal II. Vatikanski koncil.

KAKŠNA RAZLIKA JE MED DAROVI ZA VZDRŽEVANJE DUHOVNIKOV IN MILOŠČINO, KI SE POBIRA MED MAŠO?

Namen je drugačen. Vsaka župnija prispeva za svojega župnika, ki iz župnijske blagajne lahko zadrži za svoje vzdrževanje mesečno 7 centov na župljana (t.i. "quota capitaria"). Toda v večini italijanskih župnij, ki štejejo manj kot pet tisoč prebivalcev, bi župniki ne imeli dovolj za naj-nujnejše. Darovi in Osem tisočink (8xmille) torej okrepijo omenjeno kvoto.

ZAKAJ PRISPEVATI DAROVE, ČE OBSTAJA OSEM TISOČINK?

Darovi (Offerte) in Osem tisočink so se rodili skupaj leta 1984, ko je prišlo do izvajanja sporazumov o reviziji Konkordata. Pobuda Osem tisočink je znana zadeva in vernika ne stane nič. Darovi pa so korak dlje na poti soodgovornosti: pomenijo majhen izdatek, obenem pa pričajo o občestveni življenjski izbiri. Darovi pokrivajo 2% vseh potreb, zato je za vzdrževanje naših duhovnikov še kako potrebna pobuda Osem tisočink.

ZAKAJ JIM PRAVIMO TUDI "ODTEGLJIVI DAROVI"?

Tako jim pravimo zato, ker jih v znesku do največ 1032,91 evra letno lahko odbijemo od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave.

Kratke

Pod lipami predsednik Nove Slovenske zaveze Peter Sušnik

Protagonist novega Srečanja pod lipami bo letos izvoljeni predsednik Nove Slovenske zaveze Peter Sušnik. Nova Slovenska zaveza je društvo, ki povezuje veterane protirevolucionarnega tabora iz vojnih let v Sloveniji, njihove svoje in somišljenike, sklicuje pa se na vrednote Slovenske zaveze, ki je med vojno ilegalno združevala nekomunistične stranke in ostajala zvesta jugoslovanski vladi v emigraciji. Ob vsakoletnih slovesnostih v spomin na žrtve revolucije in poveljnih pobojev in postavljanju farnih spominskih plošč je bil v zadnjem času odmeven podvig Nove Slovenske zaveze spomenik, ki so ga postavili v Grahovem. Med cilji društva je tudi zbiranje pričevanj in zgodovinskih dokumentov iz medvojnih in poveljnih časov.

Peter Sušnik je predstavnik mlajše generacije. V pogovoru s časnikarko Eriko Jazbar bo predstavil delovanje organizacije, njene člane in revijo Zaveza, ki jo zdaj ureja ravno tako mladi Lenart Rihar. Govor bo o zgodovini in sedanjosti, o obletnicah in poteh do sprave, o odnosih z Zvezo borcev, o razkrivanju grobišč in o stanju duha na Slovenskem, ki se 70 let po koncu vojne in 20 let po osamosvojitvi še vedno sooča z bremenom nerazčiščenih preteklosti. Posebna pozornost bo namenjena Primorskemu.

Večer, ki bo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v četrtek, 20. novembra, ob 20. uri, prirejata goriški hram in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič.

Martinovo praznovanje goriških upokojencev

Slovenci smo Martinovo vedno praznovali na različne načine, največ šeg pa je bilo povezanih s pokušnjo mladega vina, ki naj bi 11. novembra dozorelo iz mošta v vino. Tako tudi pri nas na Primorskem, posebno v Brdih, na Krasu in na Vipavskem, kjer je vino doma. Starejši ljudje pripovedujejo, da se "ob svetem Martinu da vino na špinu". Omenjajo tudi Martinovo gos, ki so jo v naših krajih pogosto zamenjali s puranom (ali dindijotom, kakor so mu rekli) ali tudi z raco ali zajcem.

Tudi Društvo slovenskih upokojencev za Goriško je v soboto, 8. novembra, priredilo v popoldanskih urah Martinovo družabnost z večerjo pri Šterku pri Novi Gorici in se spomnilo sv. Martina, dobrotnika, zavetnika vinogradništva in domačih živali.

Udeleženci so po sprejemnem nagovoru gospoda EmilaTomsčiča, ob dobri hrani, pristni domači kapljici ter prijetni glasbi in petju muzikanta Silva doživljali vesele trenutke. Poleg tega so si tudi ogledali predvajanje številnih fotografskih posnetkov z letošnjega piknika v Kobaridu - Benečiji in z izleta v Asiagu. Sledil je bogat srečelov. Z lepimi občutki so se prav zadovoljni vrnili v poznih nočnih urah domov. (IN)

VRH SV. MIHAELA Literarno-zborovski večer "V jesenski tihi čas"

Sprehod po poteh zgodovinskega spomina

Podoba gospoda stotnika "z obrazom brez kože in mesa", ki novači mlade, najlepše in najboljše, da bi jih, ovit v črn plašč, vodil v smrt, je impresionistična zarez, ne samo v slovenski literaturi, ampak tudi že v narodni zavesti za neko zgodovinsko obdobje. Za tragedijo, ki človeka nikoli ne izuči. Vojna vihra v podobi oficirja, ki ima "namesto oči v lobanjo izkopane dve globoki jami", terja nešteto življenj. Za sabo pa pušča pričevanja. Strašna in nečloveška.

Spomin na soško fronto, proti kateri je sredi meglic v prispodobni jezdi gospod stotnik, odzvanja kot daljni odmev stoletne zgodovine naših krajev, ki se ob letošnji obletnici oglašajo posebno močan. Pevski in literarni poklon, ki sta ga prejnjeno nedeljo, 16. novembra, poudarila DVS Bodeča Neža in recitator Nikolaj Pintar, je na Vrhju Sv. Mihaela, enem od prizorišč vojnih grozot, spet priklical na dan občutke, ki so jih nekateri spoznavali po pripovedovanju nonotov, mlajši pa dejansko samo še iz knjig. Večer z naslovom *V jesenski tihi čas* je v sugestivni kleti kmetije "Rubijski grad" ponujal utrinke, ki so nastali v vojnem času ali so bili nanj vezani. Prepletali so se verzi, proza in napevi, vse ob spremljavi slikovnega gradiva iz arhiva Mitje Jurna, enega od naših boljših poznavalcev tega obdobja. Večer je nastal kot rezultat projekta, ki sta ga na pobudo društva Juliaest in LAS Kras razvila maticno prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela in DVS

Bodeča Neža in ki je za osrednjo temo imel pesmi in napeve, povezane s prvo svetovno vojno. Podobe prve svetovne vojne je

DVS Bodeča Neža pod vodstvom dirigentke Mateje Černic predstavila človeški vidik ljubezni, ki jo prekinja vojna (*Nocoj, pa oh no-*

DVS Bodeča Neža s pevovodkinjo Matejo Černic v kleti Rubijski grad

občinstvo podoživljalo na več ravneh: v ospredju je bil sicer vselej navadni človek in njegovo trpljenje, mestoma pa so prišle do izraza tudi nekoliko bolj abstrahirane in sofisticirane podobe strašnih pokolov. Omenili smo Cankarjevega Gospoda stotnika, eno izmed avtorjevih "Podob iz sanj", kako se v meglici zimskega mraza dviga pred vojaki, ki morajo na fronto in so vdani v obsodbo na smrt. V ta sklop je spadal tudi Ungarettijev *San Martino del Carso*, ki predstavlja nasprotje med smrtonosnim hladom vojne in toplino spomina na vse padle. Gre za utrinka, ki ju je uglasbitev Kosovelove Balade (skladatelj Štefan Mauri) primereno zaokrožila v impresionistično obarvanem uvodu. V nadaljevanju so izvajalci publikli pripravili literarno-glasbeni oris navadnega človeka, vojakov na fronti in trpečega civilnega prebivalstva. Skozi slovenske ljudske pesmi je

tematiko smrti in minevanja (*Sonce ljube*), narodnostno temo (*Oj, Doberdob in Soči*), hkrati pa so v tem kontekstu svoje mesto našli tudi sodobni skladatelji iz našega

območja (Sofianopulo, Quaggiato, Čopi). Tudi izbor literarnih vložkov je bil v skladu s temo večera primerno uglasen. Vojno poročilo Andreja Budala je obupan klic k miru in prenehanju vojne, ki se je razlegal po jarkih, Župančičev *Zemljevid* s preroškim povpraševanjem o štirih slovenskih mejnikih pa je povzel narodno obarvan sklop večera. Opozoriti velja še na sestavke, vzete iz romana *Kras, knjiga o Soči*, ki ga pri nas premalo poznamo. Avtor Kornel Abel je bil avstrijski oficir judovskega rodu (njegovo življenje se je sklenilo v nemških taboriščih), ki je s pesniško žilico, prepojenost s čutom za sočloveka, opisoval tragedijo vojakov na doberdobski gmajni, kjer je sam služboval. Pisanje o tem, kako so preprosti vojaki v jarkih čakali na gosto meglo, ki je edina omogočala "varen" pokop žrtev v na hitro izkopane jame, je zelo

nazorno, kruto in realistično, a vselej človeško: "Stresli smo apno nanje, ki je razjedlo blede obraze, zagrnili z zemljo, naložili preko kamne in postavili križ".

AČ

Srebrno jubilejno priznanje JSKD za DVS Bodeča Neža

Literarno-zborovski večer na Vrhju je sklenil niz prireditve ob deseti obletnici delovanja DVS Bodeča Neža. Projekt praznovanja okrogle obletnice se je tako simbolično sklenil prav v rodni vasi. Ob tej priložnosti je Marjeta Pečarič, predstavnica krovne slovenske ustanove na področju kulture, Javnega sklada za kulturne dejavnosti (JSKD), posameznim dekletom, ki se že dalj časa ukvarjajo s petjem (najmanj 5 let), podelila tudi Gallusove značke. Celotna vokalna skupina pa je bila nagrajena s srebrnim jubilejnim priznanjem JSKD, ki se podeljuje ob okroglih obletnicah posameznih zborov, ki so dosegli visoko kakovostno raven. Priložnostni pozdrav in čestitke je izrekla tudi Franka Padovan, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete, ki je dekletom poklonila spominsko plaketo ob okroglem jubileju. V imenu maticnega društva in odbora, ki je leta 2004 uresničil idejo o dekliški pevski skupini, je dekletom čestitala odbornica Nerina Devetak in izrazila ponos na številne uspehe, dosežene v tem desetletju.

Gledališki abonma v Štandrežu

V gosteh so bili kanalski igralci

Nedeljo, 9. novembra, je bila na programu v župnijskem domu Anton Gregorčič v Štandrežu druga predstava letošnje gledališke abonmajske sezone. Tokrat je nastopilo Gledališko društvo Kontrada iz Kanala, ki ima stalne stike s štandreškimi igralci, ki vsako leto uprizorijo v obeh krajih vsaj po eno predstavo. Za tokratno gostovanje so Kanalcani naštudirali satirično komedijo *Rodil se je očka* v režiji Severina Drekona. Originalno delo je Kishonovo

in nosi ime *Družinske zgodbe*. Te zgodbe je dramatisiral Miran Kenda in jih predstavil v slovenski prostor. Ta prenos je bil relativno nezahteven, saj komedija obravnava problem, s katerim se vsakodnevno srečujemo, in sicer rojevanje otroka. Novopečen očka, ki je v svoji neizkušenosti zelo zmeden in nervozen, pogojuje celoten prostor,

Foto DP

kjer se giblje, od doma do poročnišnice in od gostilne nazaj v poročnišnico, kjer ga zdravniško osebe stalno pošilja proč, saj ustvarja v svoji stiski nemir in razburjenje, kjerkoli se pojavi.

Najbolj je prizadeta telefonistka poročnišnice, saj stalno kliče po telefonu. Vsi, ki ga srečajo, bi mu radi po-

magali, s tem pa povzročajo še večjo zmedo in nervozo.

Osrednji junak te zgodbe je očka Košir, ki ga je prepričljivo odigral Martin Gerbec, ki s svojo neučakanostjo, po rojstvu otroka,

drži napetost igre in predstava se odvija, čeprav je več scenskih sprememb, s primernim tempom. Gre za dopadljivo igro, ki odlikuje realno obnašanje nekaterih očk. Poleg glavnega protagonista je nastopilo še dvanajst igralcev, ki so lepo dopolnjevali in spremljali razplet komedije, ki se srečno konča.

Naslednja predstava v abonmaju bo v nedeljo, 14. decembra, kot vselej v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu.

DP

Hvaležnica v Štandrežu

Občuteno praznovanje

16. novembra je bila v Štandrežu zahvalna nedelja za vse dobroto, ki smo jih bili deležni v minulem letu. Med slovesno mašo je župnik pozval vernike, naj si namesto običajnega voščila miru, stisnejo roke in si izrečejo besedo hvala. V pridigi je nagovoril številne vernike, naj izkoristijo vse talente, ki so jim bili dani, in naj nekaterih

ne zakopljejo. Mašo sta spremljala otroški in mešani zbor pod vodstvom Lucrezie Bogaro in Tiziane Zavadlav. Na orgle je igral Silvan Zavadlav. Pri daritvi so otroci prišli pred oltar, ob kateri so položili košare z raznimi darovi zemlje. Po maši je na trgu najprej zapel otroški zbor nekaj narodnih, nato je župnik Karel Bolčina blagoslovil poljske pri-

delke, ki so jih domači "kmetje" naložili na lepo okrašen voz, na katerem je kraljeval obilen puran, ki je simbol Štandreža. Blagoslov se je razlil tudi po koruznem kruhu in vinu ter traktorjih, ki so bili razporejeni na trgu. Blagoslovljen kruh in vino so nato razdelili med številne prisotne. Najbolj so se zabavali otroci, ki so hoteli sesti na traktorje in se z njimi odpeljati. Dan prej je prišla iz Šempetra v Štandrež Martinova furenga z dvema vozovoma. Na enem sta bila dva velika soda vina, drugi

pa je prevažal godbo, ki je s poskočnimi ritmi ustvarila prijetno in veselo razpoloženje. Konjska vprega je pritegnila pozornost tudi z razkošnimi okraski, ki so dajali konjem praznični videz. Furenga se je ustavila v župnijskem parku, kjer so člani društva Štandrež pogostili dobrodošle sosedo, ki so nato nadaljevali pot proti Vrtojbi in veselo nadaljevali večer na trgu v Šempetru. Furengo že več let prireja Turistično društvo občine Šempeter-Vrtojba.

DP

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Kardinal dr. FRANC RODE

Nekdanji ljubljanski nadškof in metropolit je septembra praznoval 80. rojstni dan. Ob tej priložnosti je založba Družina izdala njegovo knjigo Radost in lepota vere. Lazarist, doktor teologije, tajnik papeškega sveta za kulturo in prefekt Kongregacije za ustanove posvečenega življenja, prodoren mislec in pisec, odličen sogovornik za pogovor o družbi, kulturi, Cerкви, duhovnosti.

Večer bo vodil msgr. Renato Podbersič

Torek, 25. novembra 2014, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Proti potratu in zavrženim jedem

Ekomeniji in vzgoja k prehrani

Hrana je osnovna človekova dobrina, ki bi morala biti vsakomur dostopna. Ob tej osnovni ugotovitvi, ki se največkrat pojavlja kot obrabljena fraza, pa sodobni človek največkrat pozablja na ogromne količine hrane, ki jih zahodna družba zavrže in gredo v odpad. Gre skratka za logiko brez repa in glave, posebej še, če zahodno družbo izobilja primerjamo z razmerami revščine in lakote, skozi katere se dnevno prebija povprečni afriški človek.

Boj proti zavrženi hrani je zato postalo glavno gonilo letošnjega "Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov". Pri nas so pobudo predstavili prejšnji teden, 13. novembra, na sedežu goriške pokrajine. Pokrajinska podpredsednica Mara Černic je spregovorila o temi in se pobjele dotaknila tudi različnih dogodkov, ki bodo v naslednjem tednu v programu na Goriškem. Pobudniki "Tedna za boj proti zavrženi hrani" so poleg pokrajine Gorica še občine na Goriškem in javna služba za ravnanje z odpadki ISA. "Izpostaviti želimo več vidikov tega boja", je naglasila podpredsednica Goriške pokrajine, "prvič gre seveda za boj proti tratenju s hrano.

Drugič, gre za okoljski vidik: pri pridelovanju hrane se namreč človek poslužuje vode in zemlje. Če človek hrano zavrže, je tudi "koriščenje" vode in zemlje potratno. Tukaj je še onesnaževanje zraka v obliki emisij CO2 za prevoz hrane". Zato je po mnenju Čerčičeve, tudi v zvezi s tem, potrebno biti čim bolj pozorni na gospodarsko-ekonomski vidik pridelovanja hrane: "Izkoristiti moramo to, kar sami pridelamo, pa naj bodo to voda iz domače pipe ali izdelki, pridelani pri nas". Pobudniki so pri tem sestavili tudi nekaj praktičnih nasvetov, kako zmanjšati količino zavržene hrane, ki imajo za skup-

ni imenovalac predvsem gospodarnost in zmernost pri izbiranju in pripravljanju prehrane. Vse omenjene napotke bodo po-

budniki predstavljali širšemu občinstvu na večerjeh s t. i. ekomeniji. Gre za 10 srečanj, ki bodo v obliki večerje potekala v restavracijah vse od Gorice do Gradeža in Foljana ter Doberdoba. Na večerjeh bodo predstavljeni tudi krajsi kulturni programi in "ekokabareti", uglaseni na strune gospodarnega prehranjevanja. Tudi sami meniji bodo sestavljeni po logiki gospodarnosti in "proti potratu". Ekološke večerje, ki jih bodo pripravili gostinci (cena 25 evrov), bodo pokazale, kako lahko človek uporabi čisto vse, kar nudi vsaka jed. Sami gostinci bodo tehnike varčevanja s hrano predstavili tudi gostom in jih naučili "čarovnij", kako smotrno uporabiti ostanke hrane ter kako z ostanke v kratkem času pripraviti okusne jedi.

AČ

Podatki o zavrženi hrani (vir: Fao)

1/3 vse pridelane hrane se zavrže in konča v smeteh
1,3 milijarde ton – količina hrane, ki se globalno zavrže na letni ravni (upoštevajo se celoten proces nastajanja hrane, od pridelave na polju do potrošnje uporabnikov)
222 milijonov ton – količina hrane, ki jo zavržejo ljudje v industrijsko razvitih državah vsako leto. Za primerjavo: celotna proizvodnja

prehrane v subsaharski Afriki je le malenkost višja in znaša 230 milijonov ton.
180 kg – količina letno zavržene hrane na osebo v Evropi
149 kg – Letno povprečje zavržene hrane za vsakega italijanskega državljanja
13 milijard evrov – vrednost letno zavržene hrane v Italiji
40% zavržene hrane – nastane v postopku distribucije in porabe

Izlet društev Jadro in Tržič Martinovanje v Reziji

Martinovanje je že od nekdaj priljubljen praznik za laški društvi Jadro in Tržič. Tako sta tudi letos v nedeljo, 16. novembra, organizirali enodnevni izlet v dolino Rezije, ki so jo člani društev že obiskali l. 1994, ko so tja šli na poseben avtobusni izlet. Na pot so tokrat šli z dvema kombijema in dvema avtoma v upanju, da ne bo deževalo, ker so bile namreč vremenske napovedi bolj slabe. V zadnji vasi ozke doline sta izletnike sprejela srmežljivo sonce, ki je posijalo skozi temne oblake, in družbeno kulturni delavec Sandro Quaglia, predstavnik slovenskega društva Muzej rezijan-

skih ljudi iz Solbice. Iz njegovih besed so spoznali slovensko kulturno življenje na tem območju, to je v lepi alpski dolini, ki se razteza v smeri zahod-vzhod za skoraj 20 km. Dolina sega na vzhodu do Kaninskega podgorja (2587 m), ki označuje mejo med Italijo in Slovenijo. V dolini živi manj kot 1200 prebivalcev, ki so porazdeljeni po petih glavnih vasicah, to so Bila (s. Giorgio), Ravanca (Prato), Osojane (Oseacco), Njiva (Gniva), Liščaca (Lischiazze) in Solbica (Stolvisza). Najprej so si ogledali muzej brusačev. Tam so izvedeli, kako so brusači, vodovodari, popravilalci loncev in dežnikov opravljali posebno

obrtno dejavnost, ki jih je prisilila v emigracijo "s trebuhom za kruhom" izven domače doline po celi Evropi, vendar zlasti v deželah avstro-ogrškega cesarstva, čeprav so Rezijani prišli pod Italijo že l. 1866. Izletnike iz Laškega so prijazno sprejeli na kmetiji "Fassal", ki prideluje rezijanski česen in proizvaja zelo dobro temno pivo; tam so poskusili vse te dobrote. V bližnji Ravenci so si nato ogledali še župnijsko cerkev Marije Vnebovzete, ki je bila do prve svetovne vojne romarsko svetišče in kjer se ob nedeljah še oglašajo domači slovenski. Po kosilu v Bili so obiskali še prirodoslovni muzej Parka Julijskih Alp, ustanovljen je bil leta 1996, kjer so se seznanili tudi s floro in favno rezijanskega ob-

močja. Spoznali so tako tridimenzionalno obliko naravnega parka, ki zaobjema občine Rezija (Resia), Na Bili (Resiutta), Kluže (Chiusaforte), Bardo (Lusevera), Pušja Ves (Venzona) in Mužac (Moggio Udinese). Ker je začelo deževati in so megleni tančice jemale razgled, so si po zanimivem postanku v tem lepo urejenem muzeju, na predlog gostitelja, ogledali še glavne znamenitosti bližnje Pušje vasi, ki jo je potres leta 1976 povsem uničil. Sprehod skozi lepo obnovljeno vas z obzidjem in zanimivo romansko-gotsko katedralo sv. Andreja (1308) ter ogled muzej o potresu sta nam dala možnost, da spoznamo še ta del dežele, ki je v glavnem za nas nenavaden.

Karlo Mučič

JAVNI RAZPIS

PRIZNANJE KAZIMIR HUMAR

- 1) Zveza slovenske katoliške posvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo.
- 2) Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške posvete na podlagi javnega razpisa.
- 3) Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju.
- 4) Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru.
- 5) Predloge za priznanje je treba oddati do **31. decembra 2014** na naslov: Zveza slovenske katoliške posvete – 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje"

Obvestila

Dr. Mirka Špacapana in vseh pokojnih, ki so zastopali stranko Slovenske skupnosti oziroma so bili aktivni v njenih organih, se bomo spomnili pri sv. maši v petek, 21. novembra 2014, ob 19. uri v župnijski cerkvi sv. Silvestra v Pevmi.

V nedeljo, 23. novembra 2014, ob 16. uri bo v Kulturnem domu v Gorici (ul. Brass 20 – Italija) prvo srečanje niza gledaliških predstav za otroke "Komigo baby 2014/15 - Mama, očka... gremo v gledališče!", in sicer poetična klovnska predstava v priredbi Slovenskega mladinskega gledališča Ljubljana in Zavoda Bufer "Luna na cesti", v režiji Ivana Peternejca. V glavnih vlogah nastopata Ravi in Nataša Sultanov.

SSK - sekcija za Sovodnje ob Soči vabi somišljenike in prijatelje na kongres sekcije, ki bo v torek, 25. novembra 2014, ob 19. uri v gostilni "pri Francetu" v Sovodnjah ob Soči.

V Kulturnem domu je do 10. decembra 2014 odprta razstava slikarja Vladimirja Klanjščka ob njegovi 70-letnici. Urnik: od ponedeljka do petka od 9.00 do 12.00 in od 16.00 do 18.00 ter v večernih urah med različnimi kulturnimi prireditvami.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno prednovoletno silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Pineti pri Gradežu. Prijave sprejemajo po tel.: 0481 882183 (Dragica V.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Obvezno na račun 20 evrov.

SKRD Jadro organizira ob četrtkih delavnico za aranžiranje slik iz suhega cvetja z gospo Vilmo Cotič na sedežu društva v Romjanu. Info: Štefanja 0481776123.

V palači Locatelli v Krminu je do 18. januarja 2015 na ogled razstava Laure Grusovin "Alle fronde dei salici". Urnik: od četrta do sobote od 16.00 do 19.00, ob nedeljah od 10.30 do 12.30 in od 16.00 do 19.00.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi instrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na

dan. Tel. št. 0038640484339. **20-letna študentka z izkušnjami** nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Iščem skromno stanovanje v mestu za 4-člansko katoliško družino iz Nigerije. Velikost okrog 70m2. Obračam se na ljudi dobre volje in osebno jamčim za redno plačevanje najemnine. Telefon 0481 30173 ali 328 0552005.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Zahvala

Šolske sestre Zavoda Svete Družine se za prejete darove ob zahvalni nedelji iskreno zahvaljujemo vsem darovalcem. Še posebej se zahvaljujemo posameznim dobrotnikom, ki skozi celo leto delijo z nami svoje darove. Vsem Bog povrn!

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 21.11.2014 do 27.11.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored: **Petek, 21. oktobra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 22. novembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovensčini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 23. novembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 24. novembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kottiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 25. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zvitorepa lisica - Izbor melodij.

Četrtek, 27. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE – GORICA

CECILIJANKA 2014

56. REVIIA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine ter Koroške in Slovenije

posvečena je skladatelju Radu Simonitiju ob 100-letnici rojstva

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

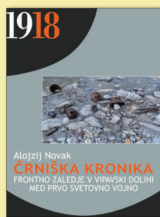
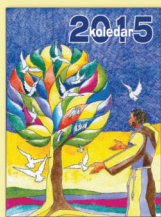
sobota, 22. novembra 2014, ob 20.30

nedelja, 23. novembra 2014, ob 17. uri

Revija poteka pod pokroviteljstvom goriške občine in pokrajinske uprave, ob podpori Javnega Sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in Fundacije Cassa di Risparmio iz Gorice. V sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Knjižna zbirka za leto 2015

KOLEDAR 2015
 Alojzij Novak
 ČRNIŠKA KRONIKA
 Drago Štoka
 IZTRGANI SPOMINI

Predstavitvi bosta

V GORICI: v ponedeljek 24. 11. 2014, ob 17. uri
 Galerija ARS, Travniki 25

V LJUBLJANI: v sredo, 26. 11. 2014, ob 11. uri
 v sklopu predstavitve zamejskih založb na 30. slovenskem knjižnem sejmu
 Cankarjev dom, dvorana Lili Novy

NAŠ KOLEDAR za leto 2015

SPD MAČKOLJE Raziskovalec Roberto Todero je predaval o avstrijskih primorskih vojaki v prvi svetovni vojni

Fantje na vojsko pojdejo

Papež Frančišek se je ob svojem nedavnem obisku v Furlaniji Julijski krajini pred osrednjo versko svečanostjo v Redipulji najprej v samotni poklonil spominu padlim avstro-ogrskim vojakom v vojaškem pokopališču v Foljanu: te geste niso vsi v vstah italijanskih vojaških sil, ki so priredile verski dogodek pred kostnico, sprejele z lahkim srcem. Ni pretirano, če zapišemo, da je italijanska vojska hotela, da bi se papež Frančišek tisti dan posvetil samo in edinole njej. Poteza Petrovega naslednika pa je prekoračila interes posameznih skupin in nosila v sebi globoko sporočilo, da je vsakršna vojaška mornja – nekdanja in sedanja – napaka, greh.

Fantje na vojsko pojdejo

Najbrž se prav na tem prepričanju razpreda delovanje društva Zenobi, duša katerega je izvedenec in raziskovalec zgodovine prve svetovne vojne, kulturni animator, zbiratelj in strokovnjak za habsburške uniforme Roberto Todero, ki je v petek, 24. oktobra, na povabilo Slovenskega prosvetnega društva Mačkolje v krajevni srenjski hiši spregovoril o usodi 97. C-K pehotnega polka, v katerem so prvo svetovno vojno na vzhodni fronti v izredno težkih okoliščinah podoživljali naši predniki iz Avstrijskega Primorja: slednje je takrat zajemalo Soško dolino, Goriško, Kras, Tržaško in Severno Istro. Njegovo predavanje se je glasilo *Fantje na vojsko pojdejo*.

Todero, ki že več let živi v Mačkoljah, je napisal več knjig, posvečenih zgodovini in tradicijam avstro-ogrskih vojske, s posebnim poudarkom na njenih italijanskih pripadnikih, je v imenu prirediteljev dejal Niko Tul. Predavatelj obe-

nem sodeluje z različnimi zgodovinskimi ustanovami in združenji ter prireja kulturne dogodke in razstave, v katerih pogloblja tematike iz prvega svetovnega konflikta. Sam pa je strasten zbiratelj gradiva iz tedanjega obdobja, ki ga hrani in ponuja na ogled v podstrešnih prostorih svojega doma v Mačkoljah: "Moje zanimanje se je začelo doma, ko sem bil še kot otrok deležen pripovedovanj o prvi svetovni vojni: na domu sem tako kot marsikateri pripadnik naše skupnosti imel sorodnike, ki so dogajanja v zvezi z vojno posredno ali neposredno doživljali", nam je povedal Todero in dodal,

da temelji njegova zbirateljska strast na radovednosti: "Zanima me predvsem to, kako zgodovino in raznotere predmete-eksponate povezati z usodo ljudi, ki so takrat živeli." Dejansko je Roberto Todero v času postal prava avtoriteta na tem področju, saj je med drugim za svoje prizadevanje pri ohranjanju zgodovinskega spomina prejel priznanje avstrijskega Črnega križa (to je organizacije, ki skbi za vojaška pokopališča).

ln njegovo izvajanje se je začelo ravno z obhajanjem spomina, katerega izraz so prav Božja polja, posejana po Vzhodni Evropi na območju nekdanjih bojišč v Galiciji. Vojaška popopališča (teh je na področju med poljsko in ukrajinsko mejo od 380 do 400) je v skupino pripadnikov društva obiskal pred nekaj meseci in našel jih je v zglednem stanju. To potovan-

je ni bil prvi dogodek, ki ga je društvo priredilo v sklopu obhajanja stoletnice. Avgusta meseca so namreč v prostorih tržaške železniške postaje postavili ploščo, da bi vekomaj spominjala na odhod mladih fantov Avstrijskega Primorja, člane 97. C-K pehotnega polka. Prvi vojaki so od tod odpotovali v neznano 11. avgusta 1914.

97. C-K pehotni polk: babilonski stolp imperija

Todero je nato obnovil usodo te bojne enote, ki so jo sestavljali pretežno slovenski in italijanski vojaki, določen odstotek pa so tvorili še hrvaški mladeniči. Dejansko je grupacija zrcalila etnično raznolikost cesarstva, saj je bilo med vojaki slišati tudi nemščino, madžarščino, češčino, slovaščino, poljščino in romunščino. Prava 'jezikovna babilonija', članom katere je zgodovina samovoljno in na vrto- glav način poverila večjo vlogo od tiste, ki so si jo najbrž sami želeli.

97. C-K pehotni polk so ustanovili leta 1883 z združitvijo več bataljonov. Sedež polka je bil v nekdanji vojašnici na Oberdanovem trgu v Trstu. Za določen čas je enoto vodil slavni avstro-ogrski vojaški strateg Franz Conrad von Hötzendorf, ki je čete uril v skladu z njegovim napredni idejami. Prepričan je bil, da so morale vojaške vaje čim bolj verodostojno zrcaliti dogajanja na bojni črti: in na področju Bazovice je v ta namen kupil določeno število parcel, da bi na njih vkopal jarke. Zadišalo je tako po načinu bojevanja, ki bi nekaj let potem zaznamovalo prvo svetovno vojno.

Neupravičen negativen sloves polka

Todero je obrazložil, da je polk bil v dobrem in slabem tesno povezan z usodo

tedanjega mesta. Prav zato so ga oblasti na prelomu stoletja raje premestile v notranjost Istre, da bi se lahko z vojaki drugih narodnosti iz obširnega cesarstva bolj učinkovito zoperstavili italijanskim iredentistom, ki so takrat že močno dvigali glas. Ta poteza pa je člane 97. polka demotivirala. Od tod "neupravičen" sloves po neugledni etični držbi vojakov polka, češ da so bili nagnjeni k dezertertstvu

Foto A. Novak

in podobnim nečastnim dejanjem. Karkoli že so 97. C-K pehotni polk ponovno priklicali v Trst, da bi se poleti leta 1914 odpravil 1.200 kilometrov stran od doma do bojišč v Galiciji. Vojni zapleti in razpleti so močno prizadeli naše avstrijske primorske vojake, ki so pred Lvovom takoj utrpeli močne izgube in bili tako prisiljeni se umakniti na območje Karpatov: tu so bile življenjske okoliščine izjemno hude, saj je zima 'treskala' s temperaturo celo do -30! Primorske čete so bile namreč nepripravljene na tovrstno gorsko bojevanje, kljub temu pa so strnile moči, da bi Rusom preprečile prehod na madžarske poljane. Polk so nato reorganizirali in iz njega odstranili 650 vojakov verjetno s Tržaškega, ki so baje zaradi svoje iredentistične drže bili deležni nezaupanja s strani višjih činov (sam predavatelj je bil glede tega vprašanja oprezen). V preostalem delu vojne se je polk pošteno vojskoval: iz njegovih vrst je bilo kar 14 vojakov deležnih zlatih odličij. Ko je bilo

vojne konec, so se preživeli polagoma in v dolgih časovnih razponih vračali domov, kjer so našli drugačno okolje od tistega, ki so ga bili zapustili ob odhodu.

Načrtno zabrisan spomin

ln najbrž prav te spremembe so botrovale molku, ki so ga bili deležni člani avstro-ogrskih vojske. Italijanski fašistični vek je v našem prostoru, se pravi izvornem okolju vojakov 97. polka, polagoma brisal spomin nad ključnim delom naše preteklosti. Prilastil si je namreč pravico enosmernega spomina, katerega simbol je dejansko kostnica v Redipulji. Objekt, pred katerim je papež Frančišek potrdil prepričanje o nesmiselnosti vojne, je tako postal izraz določene struje italijan-

skih vojaških sil, ki so na tem področju zgradile tempelj "laične religije države": ta kraj potemtakem privablja po načelu ideološkega izključevanja in potemtakem nacističnega ekskluzivizma.

Todero in njegovi somišljeniki poskušajo vključiti vojna prizorišča soške fronte, ki so bila svoj čas tako globoko zaznamovana z ognjem in smrtjo, v miselno povezavo "mirovno" spominsko pot. "Dejansko prva svetovna vojna poverja Furaniji Julijski krajini v primerjavi z ostalimi italijanskimi deželami izrazito specifično. Te pa doslej nismo bili sposobni ovrednotiti na primeren način", je dejal predavatelj in dodal, da postaja njegovo združenje zaradi svoje 'ekumenske' dejavnosti trn v peti italijanskim oblastem: "Prikazujemo najbrž zgodovino in trpljenje vseh, ki jih je doletela ujma prve svetovne vojne".

Mar se ni z istimi čustvi odpravil v Redipuljo sam papež Frančišek meseca septembra?

IG

Tretja predstava letošnjega Gledališkega vrtiljaka

Mladi člani Slovenskega odra so navdušili gledalce

Miha si je zelo želel žogo. Naposled mu jo je očka kupil in mu strogo zapovedal, naj se z njo ne igra v stanovanju, drugače mu jo bo zaplenil za vse večne čase. Ker pa je Miha živahen fant in se razposajeno igra, brčne žogo premočno in... razbije mamino ogledalo. Ker noče, da bi ga oče kaznoval, se s sestrico Sanjo napoti v trgovino, da bi razbito ogledalo zamenjal z novim. Tako zaideta v čudno trgovino, v "Slaš-knji-tik", to je slaščičarno, knjigarno in butik, v kateri spoznata tri zelo čudne prodajalke. Čokolina rada peče torte, Berkica rada bere, Modka pa ustvarja nove modele oblek in jopičev. Ker sta prvi stranki, ju sprejmejo zelo prijazno. Zaplete pa se, ko jih Miha in Sanja vprašata, če prodajata tudi stara ogledala, in jim pokažeta razbito ogledalo. Berka, ki je

prepričana, da so knjige pomembnejše kot vsi interneti, takoj pobrska po debeli knjigi in najde, da je to neverjetni "speculum explorator". Ko Čokolina pogleda z njimi v svojo čokoladno kremo, se ji prikaže čuden prizor. Na celem svetu je samo še eno tako ogledalo,

Miho z energijo odpihnejo na otok Kajkos, kjer takoj spozna samovšečno in pohlepno čarovnico ter male pirate, ki o njej povedo: "Aniratak je res sitna, za zlato je nenasitna". Po čudnih zapletih Miha razume, da ogledalo zapeljuje v nevarnost in hudobijo in je zelo nevarno, če ga ne uporablja pravi- lno. Če se namreč gledaš preveč vanj, prevzame moč nad tabo. Kot je povedala režiserka Lučka Susič, je glavno sporočilo to: če otrok doma kaj nakuha, je najbolje, da takoj prizna svojo krivdo, čeprav bo zaradi tega kaznovan. S tretjo predstavo letošnjega že sedemnajstega Gledališkega vrtiljaka je v dveh izmenah postregla domača igralska skupina Slovenski oder, v kateri nastopajo mlajši člani Radijskega odra. Bratca Miho in Sanjo sta odigrala Boštjan Petaros in Maja Mochor; prodajalke Čokolino, Modko in Berkico Helena Pertot, Julija Berdon in Maruška Guštin, čarovnico pa Katarina Polojaz. Mali pirati so bili Goran Polojaz, Oliver Busan in Lorenzo Mezzavilla, oče pa Mitja Petaros. Gledališko igrice je režirala Lučka Susič, za tehnično opremo je poskrbel Samuel Kralj, lučkar pa je bil Daniel Radetti.

Dvorana svetoivanskega Marijinega doma je tokrat res pokala po šivih, saj se je nabralo v njej izjemno število mladih gledalcev, ki so vse nastopajoče ob koncu bogato nagradili z aplavzom.

Kot je na začetku spomnila Lučka Susič, bo naslednja predstava Gledališkega vrtiljaka v nedeljo, 7. decembra, ko se bo predstavil Mini teater iz Ljubljane. Po gledališki igrici pa bo pridne otroke nagradil tudi sv. Miklavž.

Metka Šinigoj

Foto Damjan

ki ga ima kraljica karibskih piratov: mala hudobna in samovšečna čarovnica Aniratak. Miha in Sanja dokažeta pogum in skupaj s tremi prodajalkami načrtujeta, kako bosta ukrepala.

Večer v poklon Alojza Rebule na sedežu Devinskih zborov

Devinski sholar v Devinu

Sedež devinskih zborov, ki stoji v nekdanjem grajskem vrtu, je bil v četrtek, 13. novembra, prizorišče doživetejšega poklona pisatelju Alojzu Rebuli. Svojemu častnemu občanu je namreč Občina Devin-Nabrežina priredila večer s predstavitevjo ponatisa, oziroma obogatene druge izdaje njegovega prvega romana, se pravi *Devinskega sholarja*. Ob letošnji pisateljevi 90-letnici in 60-letnici izida romana v Literarnih vajah je namreč hčerka Alenka Rebula Tuta poskrbela v okviru društva za izobraževalne storitve ART, ki ga vodi, da so ponatisnili roman z ilustracijami Roberta Hlavatija in mu obenem dodali uvodno besedo Miroslava Košute z naslovom *Luč in smisel*, ob koncu knjige pa uredniška pojasnila s sporočilnim naslovom *Beseda kot življenje*, za tem poglobljeni esej Tatjane Rojc *V znamenju življenja: sholar in njegova usoda*. Ob tem pa na koncu knjige še tri recenzije izpod peresa Martina Jevnikarja, Franca Jeze in Lina Legiša, ki so izšle leta 1954.

Na večeru, ki ga je uvedla odbornica

za kulturo Marija Brecelj in z branjem dveh odlomkov obogatil Igor Tuta, sta z glasbenima točkama nastopili tudi domači kitaristi Petra Pahor in Mira Tavčar. Rebulova hčerka Alenka pa je v svojem posegu pojasnila vzgibe, ki so privedli do samega ponatisa. Poudarila je sporočilne vsebine tega dela, ki v zametku nosi tudi teme, ki so Rebuli blizu do današnjih dni.

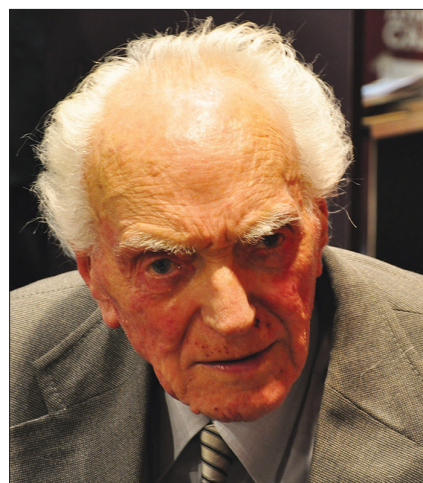

Foto IG

buli blizu do današnjih dni. Profesorica Tatjana Rojc pa je temeljiteje razčlenila roman in njegovo sporočilo. Izpostavila je avtobiografske prvine, ki so zaznane v liku sholarja Gomerja, nadalje kraško naravo, Rebulov svet vrednot in globok smisel za pravičnost, ki se izri- suje v romanu. Rojčeva je izpostavila še zgodovinske teme, npr. opis ustoličevanja koroškega vojvode na Gosposvetskem polju. Se pravi, da gre za tako značilna dejstva, ki označujejo celoten Rebulov opus, in obenem za veliko skrb za jasnost in svežino slovenskega jezika ter smisel za psihološko poglobitev nekatereh literarnih likov.

V. J.

SV. IVAN Slovo od Maksa Suarda

Slavnostno in ganljivo pri pogrebni maši

Pri Sv. Ivanu se je prava množica, kakršnih v našem prostoru redko vidimo, poslovila od tragično preminulega kriškega duhovnika in profesorja verouka Maksa Suarda. Žalne slovesnosti so se v nabito polni cerkvi udeležili njegovi prijatelji in znanci, nekdanji župljani in šolniki. Med profesorji in ravnatelji je nedvomno izstopala mladina: dijaki in nekdanji dijaki, mladi Križani, skavti in še kdo. Pogrebno mašo je daroval g. Dušan Jakomin ob prisotnosti 30 slovenskih in italijanskih duhovnikov, med katerimi nismo opazili vidnih predstavnikov škofije. Suardovemu očetu so sožalje in nekaj besed namenili tudi pisatelj Boris Pahor in številni javni ter kulturni delavci.

Pogrebna maša je v torek, 11. novembra, v celoti potekala v slovenščini, kot je pokojni Suard izrecno želel. Ganljiv in slovesen obred sta ob g. Jakominu vodila svetoivanska duhovnika Milan Nemas in Fabio Ri-

tossa, za žalno petje je poskrbel Združeni cerkveni pevski zbor iz Trsta. Nadškof Giampaolo Crepaldi se po nedavnih dogod-

in usmerjal. Ob vprašanju deontologije časnikaškega poklica je Jakomin poudaril, da smo v tako tragičnih dogodkih vsi,

Foto Damj@n

kih v Križu in želji Suardovega očeta maše ni udeležil, prisoten je bil seveda škofov vikar za slovenske vernike Anton Bedenčič. Jakominova pridiga je bila, kot vselej, konkretna in jasna. Ob nedavnih dogodkih smo bili vsi polni različnih občutkov, ki jih je medijski pomp zvito izkoristil

tako verniki kot neverni, povezani v globini človeške bolečine. Pokojni Maks nas je povezal, a zakaj se združujemo samo ob tragedijah in ne v rednem, normalnem času? Jakominova pohvala je šla predvsem skupini mladih, ki so se odkrito in javno zavzeli za to,

kar je Suard dobrega naredil. Tega ne more uničiti nihče, je še dejal.

S prošnjami in zahvalami so besedo prevzeli mnogi znanci in prijatelji, predstavnica dolinske župnije in cela vrsta mladih, med katerimi so že kot strežniki izstopali člani mladinske skupine kriške župnije. Poudarili so Suardov inovativni in originalni pristop k pedagoškemu delu, sodobnost veroučnega pouka, ki je mejil na splošno človečansko kulturo, predstavili so poteze Maksove zadržane, a tudi radodarne osebnosti, njegovo brezkompromisnost pri temah slovenske kulture in jezika. Med župljane je prinesel veter prenovitve in osvežitve, mladinske skupine vselej spremljal kot vodja, pa tudi prijatelj. Čustveno nabita je bila tudi hvaležna izpoved Davideja Stollija, nekajkrat je v svetoivanski cerkvi celo odmeval aplavz. S pesmijo in igranjem je pokojnika pozdravila tudi samoorganizirana skupina mladih.

Pokojnega duhovnika Maksa Suarda je velika množica še zadnjič pozdravila pred cerkvijo, nato je avtomobil pogrebne podjetja krsto krema barve odpeljal. Sledila bo upepelitev.

JS

Z 2. strani

Sergij Pahor ...

Slovenska narodna skupnost v Italiji pa je zrcalo dogajanj v matični domovini. "Mislim, da so ideologije igrane med nami premočno vlogo in so trajno in usodno ošibile sposobnost manjšine za skupno zasledovanje njenih življenjskih interesov. To je bilo vedno očitno. Levica je deklarativno vedno podpirala manjšino, toda prednost so vedno uživale koristi stranke. Zaščitni zakon je zgleden primer". Sprava mora torej biti proces, "ki ni enkratno dejanje kot na primer stisk roke po

osebni žalitvi". Kajti sprava je osvoboditev, je rešitev more, ki je že predolgo tlačila narod.

"In končno je sprava tudi stvar poguma, ker moraš premagati strah, ki te je desetletja pogojeval, a prav tako tudi zamera in željo po maščevanju". Pahorjevo gledišče je zamejsko, sicer v najširšem in najboljšem pomenu besede. Predsednik Društva slovenskih izobražencev (to funkcijo je nastopil po smrti prof. Jožeta Peterlina) ve, kateri so ključni vzvodi neke skupnosti: nedvomno sodi mednje šola. In usoda slovenske šole v Italiji zahteva, da je in mora ostati slovenska. Kaj to pomeni? Preprosto to, da "slovenska identiteta

na slovenski šoli ne sme biti tabu, ker bi taka šola bila v protislovju sama s sabo, ampak mora obenem s slovensko identiteto gojiti tudi poznanje, spoštovanje in sprejemanje drugačnosti, kar navsezadnje pomaga graditi tudi otrokovo osebnost, ne samo njegove identitete". V njegovem presojanju okolja ima ključno vlogo krščanski etos, ki v sedanjih razčlovečenih družbi vse bolj trpi. "Mislim, da se je Cerkev zdaj zavedela, da ima opraviti z družbo, ki je zašla v nekakšno novo poganstvo, v katerem je v ekonomiji, znanosti in umetnosti, predvsem pa v zasebnosti vsakega posameznika vse dovoljeno. To pa je nevarno ne samo za Cerkev, ampak tudi za obstoj vsake

civilne družbe". Pahor se zato sprašuje, "koliko bo krščanstvo dejanski model življenja za množice ljudi, katerim je edini zveličavni cilj materialno blagostanje?"

Sergij Pahor se je svojčas iz rodne Trsta preselil na Kras, v Repen. Pred upokojitvijo je bil časnikar na slovenskem oddelku deželnega sedeža RAI. Leta 1956 je maturiral na takratni realni gimnaziji v Trstu in že v prvih povojnih letih se je vključil v Slovensko dijaško zvezo v Trstu, kjer je bil aktiven še po maturi. Bil je član Radijskega odra. Politično pa je bil aktiven pri stranki Slovenska skupnost. Kot časnikar nam je vedno rad priskočil na pomoč, kot predsednik SSO je

vedno imel posluh za naše potrebe.

Baje so cvetlice, ki krasijo predavalno mizo vsakoletne Drage, sad njegove velike ljubezni do rož. Nekoč smo slučajno bili pred njegovo domačijo in na njegovo povabilo smo stopili na vrt. Znašli smo se sredi pravega raja, ki ga je tudi tistega dne skrbno

negoval: v lepem poletnem poldnevju pa se nam je zdelo še najlepše to, da mu je žena Licina v senci na klopi pred vhodom v hišo na glas prebirala poezije. Prizor iz drugih časov ... Ob visokem življenjskem jubileju mu vsi iz uredništva Novega glasa iz srca kličemo na mnoga leta!

Prof. Samo Pahor je predaval v DSI

Odrekanje osebne pravice je rasna diskriminacija

Tokratni gost rednega srečanja Društva slovenskih izobražencev je bil našemu prostoru dobro znan borec za pravice slovenske manjšine, prof. Samo Pahor, ki je prisotnim spregovoril o Londonskem sporazumu in posebnem statutu: kaj nam le-ta pomeni in kako prepogosto pozabljamo nanj. Svobodno tržaško ozemlje je imelo stalni statut, ki so ga napisali že leta 1946. Odobril ga je tudi Varnostni svet Združenih narodov, da bi zavaroval mir in mednarodno sožitje. Statut je bil angleško-francoska listina, odobrena na visoki ravni. Samo Pahor se je razgovoril o tem, kako so bili trije uradni jeziki - italijanski, slovenski in hrvaški -, izmed katerih ni smel nihče imeti privilegijev, in kako so isti dan Italijani imeli zborovanje v senatu, na katerem so predstavili spomenico o soglasju in poseben statut, ki pa ni predvideval recipročnosti. Predvideval pa je oblikovanje posebnega odbora, ki bi nadzo-

roval skladno izvrševanje le-tega. Predavatelj se je dotaknil človekove pravice do jezika in podrobno, po posameznih členih, predstavil spomenico o soglasju. V njej piše o mejni črti, komisiji za razmejitve, ohranitvi proste luke Trst in o spremembi sporazuma o prometu. Spomenica je bila tako posredovana Varnostnemu svetu OZN in objavljena med mednarodnimi pogodbami ZDA pod številko 3297, ki so jih pisali v angleščini in francoščini in so glede na ta jezika tudi razvrščene po sodih in lihih številih. Spomenica je napisana v angleščini in prevedena v italijanščino. Posebni statut zagotavlja člove-

kove pravice in temeljne svoboščine. Pomemben je predvsem drugi člen, ki zagotavlja enakost pravic in ravnanja z ostalimi prebivalci drugih področij. Prof. Pahor se je hudoval nad tem, da določeni Italijani, ki so proti dvojezičnosti, še vedno ščuvajo ljudi proti naši manjšini. To bi bilo treba spraviti

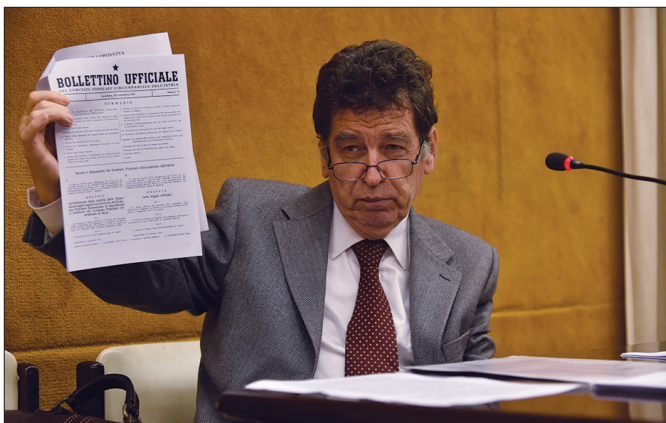

Foto Damj@n

v zadrego, da bi preko lastnega razmišljanja prišli do pravih sklepov. Pozneje se je osredotočil na dejstvo, da pravice manjšin veljajo ne glede na številčnost le-te. Že takrat so šli po drugi poti in se vprašali: zakaj bi menjali mejo,

če se lahko v slovensko govoreče območje naseli velika skupina italijansko govorečih? V italijanskem sodstvu so take velike težave, da bi morali tam zaposliti Švicarje ali Švede, da uredijo zadeve, je bil hudomušen Pahor. Dejstvo je, da pravico do rabe slovenskega jezika uresničujejo tudi drugi in tretji člen ustave. "Da nam tega ne pustijo, je protustavno, in to bi moralo biti kaznivo, a v Italiji ni tako", je razglabljal predavatelj in dodal: "Ko odrekajo osebnostno pravico, ker pripadaš določeni skupini, je to rasna diskriminacija". V nadaljevanju pa se je hudoval, da tistega, kar je zapisano, niti ne preberemo. Zakaj je poseben statut tako pomemben? Ker je ustavno sodišče, ki je leta 1982 razsojalo o rabi slovenščine, prepisalo besedilo iz posebnega statuta. Žalostno pa je, je dodal Pahor, da se "po razsodbi nobena krovna ne podstrešna organizacija ni trudila, da bi jo utrdila".

Šin

Obvestila

Sv. maša v spomin na g. Marija Gerdola bo v četrtek, 20. novembra 2014, ob 17. uri v cerkvi pri Sv. Jakobu. Mašo darujejo gospe od Sv. Jakoba in iz ul. Risorta ob rojstnem dnevu g. Gerdola.

Klub prijateljstva - Vincencijeva konferenca vabita na srečanje ob 70-letnici mučeniške smrti p. Placida Corteseja: Ivo Jevnikar bo vodil spominski poklon patru s sodelovanjem prof. Marije Cenda, ki bo predstavila knjigo o p.

Corteseju, avtorice Elene Blacato, ki bo tudi sama spregovorila, in s predvajanjem dokumentarca o njegovem liku in zgodbi, v četrtek, 20. novembra 2014, ob 16. uri, v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3, I. nad.

V galeriji Skerk v Trnovci je do 26. novembra odprta razstava o arhitektu Maksu Fabianiju. Urnik razstave: sobota in nedelja neprekinjeno od 10.30 do 17.30. Brezplačni vodeni ogledi: sobota ob 15.00 in nedelja ob 11.30.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

revijo odraslih zborov

PESEM JESENI 2014

sobota, 29. t.m., ob 20. uri

Športni center Zarja v Bazovici

V ISKANJU PRAVLJIC

Razpis za ilustracijo

Po zelo uspešnem natečaju za izvirno pravljico, na katero se je prijavilo skoraj sto mladih piscev, razpisuje Radijski oder natečaj za izvirno ilustracijo pravljice. Tudi ta natečaj je namenjen osnovnošolcem in prvošolcem nižjih srednjih šol, ki obiskujejo šole na Tržaškem, Goriškem ali v Benečiji. Ilustracije se morajo nanašati na eno izmed pravljič, ki so bile nagrajene ali ki jih je komisija priporočila za objavo, tehnika risbe pa je prosta.

Besedila pravljič, ki jih ponujamo v ilustracijo, so dostopna na spletni strani: <http://radijskioder.net5.si>

Izbor najlepših ilustracij bo opravila strokovna komisija in bo objavljen v posebni publikaciji, mladi avtorji pa bodo za svoje prispevke tudi nagajeni.

Vse mlade risarje vabimo, da nam svoje pisne izdelke pošljete do 20. januarja 2015 na naslov: Radijski oder, ul. Donizetti 3/1, 34133 Trst ali po elektronski pošti na radijski@libero.it. Risbi je treba tudi priložiti ime in naslov mladega avtorja, navesti šolo, ki jo le-ta obiskuje, ter navesti pravljico, na katero se nanaša ilustracija.

Premestitve duhovnikov v župnijah

Tržaški škof Giampaolo Crepaldi je 6. novembra izdal dekrete z imenovanji novih župnikov in župnijskih upraviteljev v več slovenskih župnijah na Tržaškem, ki so stopili takoj v veljavo. Poglejmo jih podrobneje. Jožef Špeh, ki je doslej skrbel za župniji v Borštu in Boljuncu, je postal župnik župnije Svetega Martina na Proseku in župnijski upravitelj župnije svetega Hieronima na Kontovelu. Mihael Palfi, ki je bil doslej župnik na Proseku in upravitelj na Kontovelu, je postal župnik župnije Svetega Urha v Dolini ter župnije Svetega Janeza Krstnika v Boljuncu. Hrvaški redovnik Rozo Palič, ki je že oskrboval Ricmanje, je prevzel skrb še za župnijo Svetega Antona Puščavnika v Borštu. Salezijanec Metod Lampe še naprej oskrbuje Mačkolje in Korošce. Za Sv. Križ še ni bilo imenovanja.

Izjava Igorja Švaba o zadevi Furlanič

Izražam veliko zadovoljstvo, da je leva sredina soglasno zavrnila resolucijo desnice o odstititvi predsednika tržaškega občinskega sveta Iztoka Furlaniča, ki bo tako lahko nadaljeval to pomembno nalogo, in mu še naprej želim uspešno delo in upam, da bova lahko kot do zdaj še vedno zgledno in tvorno sodelovala. Nikoli nisem imel dvoma, kako glasovati, saj sem od samega začetka menil, da je bila resolucija o odstititvi demagoška, saj se delo predsednika ocenjuje pri spoštovanju poslovnika in statuta in to je Iztok Furlanič vedno odgovorno dokazal, kot potrjujejo tudi vidni člani opozicije. Glede osebnih izjav ostajam mnenja, da jih lahko vsakdo izreče, v kakšni obliki in kako, je pač osebna stvar, saj so temelj demokratičnega soočanja, gotovo pa je, da si za to vsak prevzame svojo odgovornost, ne glede na položaj, ki ga zavzema, pa naj gre za predsednika občinskega sveta ali predsednika občinske komisije ali pa samo svetnika.

POGOVOR / Brigita Grmek Pirjevec

“S to pesniško zbirko sem morda pokazala del sebe”

Brigita Grmek Pirjevec se je rodila leta 1983 v Postojni, otroštvo in najstniška leta pa preživela v vasi Štjak na Vrheh med Krasom in Vipavsko dolino. Po končani osemletni osnovni šoli se je izobraževala najprej v Postojni, nato pa še v Ljubljani, kjer je diplomirana na Fakulteti za upravo. Z družino živi v Sežani. Njena pesniška pot se je začela leta 2004, pomembno postojanko pa je doživela letos jeseni, ko je pri Kulturno umetniškem društvu Open Arts izšel njen pesniški prvenec z naslovom Čas čara (spremna beseda Patricija Dodič). Pred tem je avtorica svoje pesmi objavljala v literarnih revijah in zbornikih. Je članica Literarnega društva Zlati čoln iz Sežane in Kulturno umetniškega društva Literativa iz Ilirske Bistrice. Ob zanjo in za kraško ter širšo primorsko književnost pomembnem dogodku smo jo povabili k pogovoru ter ji zastavili nekaj vprašanj.

Kako si pravzaprav stopila na pesniško pot?

Vse se je začelo v srednješolskih letih, torej v času, ko marsikoga prevevajo razna vprašanja, dvomi in podobno. Ko se nisem imela o tem s kom pogovarjati, sem svoje misli izlila na papir. Svoje pisanje pa sem začela z daljšimi proznimi sestavki, podobnimi zgoščenim mislim, torej daleč od poetične oblike.

Si svoje literarne začetke tudi kje objavila?

Ne, nisem jih. Zapiši so se nato postopoma začeli krčiti in zadobivati pesniško obliko. V zbirki so namreč objavljene po večini kratke pesmi.

Kdaj in kje pa prve objave? Najbrž v literarnih revijah...

Leta 2002 sem začela delati v Kosovelovem domu v Sežani, tedaj sem spoznala Aleksandra

Peršoljo, ki je postal moj prvi poetični mentor. Zaupala sem mu svoje pesmi, ki jih je bilo res zelo veliko. Najprej mi je predlagal, da jih objavi v oddaji Literarni nočno na Radiu Slovenija, nato se je začelo sodelovanje z Jolko Milič. Prevedla jih je v italijanščino, predstavili pa smo jih v tržaški kavarni San Marco, in sicer v sklopu literarnega festivala Sidaja, zatem so izšle v dvojezičnem zborniku Cinque/Pet.

Poleg mentorja, ki si ga že omenila, se zgleduješ še pri kakem pesniku?

V svojih pesmih stremim k temu, da skušam s čim manj besedami čim več povedati. Zelo všeč so mi močne in kratke misli. Tu naj omenim Srečka Kosovela, blizu pa mi je tudi Aldo Žerjal, ki je prav tako Kraševce. Všeč mi je njegova poezija, ki je morda tudi malce ugankarska oziroma enigmatična.

Od kod naslov pesniške zbirke Čas čara, v katerem istočasno mesto dobivata aliteracija in asonanca?

Pojem časa mi predstavlja izziv. Že dolgo sem namreč razmišljala o tem, da, če bom nekega dne izda-

la zbirko, bo ta v zvezi s časom. Obstaja namreč ogromno definicij o času, ki so stvarne ali pa ne. Prepričana sem, da ne bomo ni-

Bilo je neko obdobje, ko sem na veliko uporabljala to vrsto besed. Zanimivo se mi je zdelo jih vključiti v pesmi, saj so še vedno

koli do kraja razumeli, kaj je čas. Naslov o času sem zbirki dala tudi zato, ker se je v mojem življenju v zadnjem obdobju res veliko spre-

v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, pogovorno pa se jih ne uporablja več. Prepričana sem tudi, da lahko z njihovo uporabo

svojim pesnim pričaram svojevrstno čarobnost. Zdi se, da sta v tvojih pesmih beseda in sporočilo podrejena obliki... Oblika je v pesmih zelo opazna, kako nastaja?

Enotnega vzorca ni. Ne pišem sonetov ali drugih klasičnih pesniških oblik. Besed se nisem trudila spreminjati, da bi jih čemurkoli prilagajala. Sredinska poravnava verzov je prav tako moja izbira.

Kakšne odzive je doživela pesniška zbirka po izidu? Kakih strokovnih še ne. Moram pa povedati, da so ljudje presenečeni, saj me ne poznajo kot pesnico. Nekih stvari, ki jih hranim v sebi, seveda ne povem vsakomur. S to pesniško zbirko sem morda ostalim pokazala delček sebe, ki je bil do tedaj skrit.

Kako pa snuješ svojo pesniško prihodnost? Kake nove zbirke za zdaj nimam na vidiku. Veliko stvari se je v mojem življenju zadnje čase korenito spremenilo, zato tudi ta oblika v prihodnje najbrž ne bo aktualna. Pesmi so namreč nastale v zadnjih desetih letih, gre torej še za mladostniško pisanje.

Zbirka je izšla pri Kulturno umetniškem društvu Open Arts.

Da, ustanovila sva ga skupaj z možem Andrejem Pirjevcem, ki je glasbenik.

Sta kdaj pomislila, da bi nastopila skupaj, torej da bi združila verz in takte?

Predstavitve zbirke v Kosovelovi sobi v Sežani je glasbeno oblikoval mož, ki je za to priložnost napisal tri pesmi, ni pa uglasbil mojih.

Pomislili smo na to, kar pa se je v tistem trenutku izkazalo za prezahtevno.

Primož Sturman

Novo pri založbi Ekslibris

Svet igrač - Mira Sušić

Pri založbi Ekslibris je v letošnjem letu izšla knjiga Svet igrač, v kateri je avtorica Mira Sušić zbrala osem sodobnih pravljic, postavljenih v pisani in živahni svet igrač. To je svet, ob katerem zaživi otroška fantazija in se obenem izživi avtoričina ustvarjalna domišljija. Svet plišastih živalic in drugih tradicionalnih ter novejših igrač predstavlja prostor igranja, sprostitve in varnosti in je tako predšolskim otrokom kot osnovnošolčkom izredno domač, zato bo knjiga dobrodošla povsod, kjer so malčki doma, tudi v vrtcih in šolah.

K branju najprej vabi likovna podoba, za katero je poskrbela urednica založbe Jelena Lasan. Na platnici kraljuje kralj igrač - le kdo bi mogel to biti, če ne medvedek? Ta nastopa v večjem delu pripovedi kot simbol mehkebe in otroškega zavetja, obkrožajo ga druge živalice, kot kužek, opica, slonček ali žirafa. Knjiga pripoveduje zgodbe o igračah, o njihovi usodi na polici, v času počitnic in v času otrokove bolezni. Takrat ostanejo same, loteva se jih občutek nekakšnega dolgčasa ali odvečnosti, vendar se njihov položaj kaj kmalu reši, tako da spet razveseljujejo otroke.

Svet igrač je svet z nadihom pravljčnosti, a vendar je odsev realnega, človeškega sveta. Igrača je lahko čudna, razbita, zapuščena,

z njo se dogaja marsikaj zelo stvarnega, vsakdanjega. Tako se med igračami razvije nezaupljivost do neke čudne igrače, ki se kmalu izkaže kot neutemeljena, saj gre za računalnik, ki ga Matjaž in Jasmina uporabljata za raziskavo, ob tem pa seveda zanemarita svoje običajne igrače. Ob teh klasičnih igračkah nastopajo roboti,

doživljajskega sveta ali svoje izkušnje.

Igrive sodobne pravljice niso preddolge, so nazorno in barvito likovno opremljene. Vsaka vsebuje nauk, kar sploh ni narobe, in nudi primerno izhodišče za pogovor ali razmislek: o varni rabi sodobne tehnologije, o hvaležnosti, o različnosti in vključevanju igrač "s posebnimi potrebami", o urejenosti in osebnosti negi, pa še marsikaj bi se našlo.

Besedilo lepo diha zaradi razmika med odstavki. Pripovedi so zaokrožene in razodevajo skrb za jezik, s posebnim posluhom za rabo pridevnika. Naj navedem kak primer: pikčast kužek, debelkasta punčka, jekleni možiček, lesena žirafa idr. Izpod peresa se avtorici včasih utrne tudi slikovit poetičen oris. Zadnja pravljica z naslovom Zrcalo se tako začneja z besedami: Tanka, drobna črta jutranje svetlobe je pokukala skozi lino priprtega okna. Svetla svetlobna črta, ki je polagoma pridobila jasno obliko v temnem prostoru, se je razširila in razvlekla, tako da je osvetlila dober del pisane preproge.

Skratka, lepa knjiga lepih zgodb, v katerih se iskro in doživeto prepletata domišljija in avtoričina pedagoška izkušnja. Knjigo je mogoče dobiti na spletni strani www.buca.si, ki prodaja in organizira distribucijo za založnika.

Majda Artač Sturman

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (74)

Mariza Perat

Mirenski Grad pri Gorici

Kip Žalostne Matere Božje stoji tudi na glavnem oltarju svetišča na Mirenskem Gradu. Kot je že bilo omenjeno, je tu zelo verjetno že v 13. stol. stala cerkva, gotovo pa je tu stala cerkev leta 1488. Takratni mirenski župnik Martin Lachan je namreč

kaplanu iz Renč dovolil, da je vsako soboto maševal na hribu pri "Naši Gospe pod Krasom", kot so takrat imenovali cerkev na Mirenskem Gradu. Cerkev je leta 1570, štiri leta pred ustanovitvijo goriškega arhidiakonata, obiskal odposlanec oglejskega patriarha, saj so takrat naši kraji spadali pod oglejski patriarhat.

Romarji so zelo radi prihajali na hrib, da bi počastili "Našo Gospo pod Krasom". Zanje so od leta 1700 do 1756 skrbeli "puščavniki", po vsej verjetnosti avguštinski redovniki, kot o tem beremo v zgodovini Gradu.

V prvi brošuri o svetišču Žalostne Matere Božje na Gradu pri Mirnu, ki je izšla v Gorici leta 1907 in je poleg kratke zgodovine prinaša še "Rožni venec Marije sedem žalosti", Litanije Žalostne Matere Božje, Slavospev ter seznam svetinj, vložnih v "Svete stopnice", beremo, da je iz zapiskov župniških mrliških knjig razvidno, da je 5. avgusta 1700 F. Karol Cuosta (Kuosta), puščavnik pri blaženi Devici na Gradu, pobožno umrl in je tam pokopan. Nadalje beremo, da je "oče Feliks puščavnik Kogoj pobožno v Gospodu zaspal in je pokopan na Gradu pri blaženi Devici 6. aprila 1731". Poleg teh sta na Gradu bila pokopana še dva puščavnika. Leta 1756 se je zadnji puščavnik z Gradu preselil na Vitovlje in je tam tudi umrl.

Za številne romarje, ki so prihajali na Grad, pa je cerkev kmalu postala premajhna. V tistih letih je bila ustanovljena tudi goriška nadškofija in gotovo je tudi to pripomoglo, da se je v deželi versko življenje na novo poživilo, čemur je tudi nadškof Attems posvetil vse svoje moči in sposobnosti. Takratni mirenski župnik Marušić je zato med leti 1753-1756 na griču postavil novo cerkev. Stala je med današnjo cerkvijo in misijonsko hišo, v njej pa je bilo prostora za približno 300 oseb. Župnik

Marušić je tudi zaposlil nadškofa Attemsa, naj na Grad za duhovno oskrbo romarjev pošlje stalnega duhovnika, saj te sam ni več zmogel. Nadškof, ki je že kot apostolski vikar obiskal cerkev na Gradu, je njegovi prošnji rad ustregel, saj mu je širjenje Marijinega češčenja v njegovi škofiji bilo zelo pri

sru.

Stalnega duhovnika najdemo na Gradu do leta 1856. Po tem letu so za tamkajšnje romarje skrbeli duhovniki iz Gorice, ki so na Grad prihajali ob nedeljah in praznikih. Leta 1757 je g. Marušić ob poti na Grad dal postaviti kapelico križevega pota, katerega zadnja kapelica z oltarjem je stala vrh "Svetih stopnic".

"Svete stopnice", vseh je 28, so posnetek Svetih stopnic v Rimu, ki prikazujejo, kako je naš Odrešenik hodil, ko so ga peljali pred Pilata. Na vsaki stopnici sta bili vdeleni dve relikviji, v zadnji stopnici pa je bila relikvija sv. Križa. Svete stop-

Prva izdana brošura o Mirenskem Gradu iz leta 1907

XIV. postaja križevega pota, v ozadju Svete stopnice

nice je 30. maja 1757 slovesno blagoslovil prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems, kot o tem priča napis. Med prvo svetovno vojno so Svete stopnice bile popolnoma uničene.

Nove Svete stopnice so zgradili leta 1931, a so med drugo svetovno vojno tudi te bile poškodovane. Leta 1954 so jih obnovili. Sredi vsake stopnice je vdelen relikvija, na vrhu stopnic pa stojita oltar ter božji grob z Jezusovim kipom in fresko zasrmanovanega Jezusa. Slednjo je leta 1966 naslikal Tone Kralj.

/ dalje

Roman Draga Jančarja To noč sem jo videl prejel nagrado za najboljšo tujo knjigo v Franciji

Ob poplavah potrjena pomoč in solidarnost med ljudmi

V Sloveniji nekatere podtalne vode in vodotoki še vedno naraščajo; ko bodo poplave končane, pa bodo dobile obeležje nove velike naravne nesreče. Na prizadetih območjih ljudje odpravljajo posledice vodne ujme, si med seboj pomagajo in s tem ponovno dokazujejo, da je solidarnost pri nas še vedno velika in dragocena vrednota. To vrednoto in hkrati srčno vrlino so ljudje v najhujših poplavnih dneh nenehno potrjevali sebi in drugim z reševanjem življenj in premoženja ter na najrazličnejše načine. Domačinom so povsod v Sloveniji dan in noč pomagali pri premagovanju posledic vodne nesreče in poplav tudi gasilci, pripadniki civilne zaščite, zdravniki in medicinske sestre, pa tudi pripadniki slovenske vojske. Pa vendar je bilo med reševalnimi naporimi veliko kritik, izrečenih zoper državo in pristojna ministrstva, češ da so zanemarili ukrepe za zavarovanje narave in voda pred poplavami, tako tudi ureditev vodotokov v Ljubljani in drugih večjih naseljih. Domnevno naj bi sredstva, ki so bila namenjena za financiranje protipoplavnih ukrepov, ostala neizrabljena oziroma so bila porabljena v dru-

ge namene. Premier Miro Cerar in drugi pristojni v vladi zdaj zagotavljajo, da bo vlada pohitela s sprejemom nujnih zakonskih in izvršilnih predpisov za izboljšanje razmer in s tem zagotovila, da se v prihodnje poplave, vsaj tako obsežne, kot so bile sedanje in tiste v prejšnjih obdobjih, ne bi več ponovile. Tudi v povezavi s pomočjo pri odpravljanju posledic poplav in drugih naravnih nesreč navajamo izide raziskave javnega mnenja z naslovom *Ogledalo Slovenije*, po katerih pri nas največje zaupanje v mesec. Vlada pa je napravila potezo, ki je pri slabo plačanih uslužbencih javnega sektorja povzročila jezo in ogorčenost. Zaradi proračunskega varčevanja jim je hotela odpraviti vse dodatke, tudi

tiste za nočno delo ter za delo ob nedeljah in praznikih. Zaradi teh in drugih odbitkov bi se njihove že tako borne plače še znižale. Zato se je prvič v zgodovini Slovenije zgodilo, da so policisti, včlanjeni

mesta velikega števila vzgojiteljev v otroških vrtcih. Še zmeraj pa velja, da so nekateri poklici v javni oziroma državni upravi znatno bolj plačani kot pa delavci v proizvodnji, to je v gospodarstvu.

v obe osrednji sindikalni centrali, sklenili, da bodo skupaj odšli na ulice in protestirali proti vladi oziroma njeni plačni politiki do policistov. Grožnja je zalegla, vlada je popustila in omilila svoj predlog varčevalnih ukrepov v javnem sektorju. Kljub temu pa naj bi bila zaradi nižjega državnega prispevka občinam ogrožena delovna

linskega zidu pred četrto stoletja, pa o ostalinah komunizma, ki naj bi se ohranile in oživljale tudi v Sloveniji, in tudi o človeških žrtvah, ki jih je povzročila omenjena pregrada med dvema blokoma držav. Aleš Hojs, predsednik Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve in podpredsednik stranke Nova Slovenija, krščanski demokrat, je o padcu berlinskega zidu v intervjuju, objavljenem v reviji Demokracija, menil, "da zid v Sloveniji ne samo, da ni padel, ampak se celo utrjuje. Pred dnevi smo lahko spremljali veliko slovesnost v Nemčiji ob obletnici padca berlinskega zidu, žal pa tam ni bilo slovenskih predstavnikov. Pravzaprav se malo ljudi v Sloveniji zaveda, da berlinski zid ni padel sam od sebe, ampak so ga dejansko porušili. Zelo malo ljudi pri nas ta padec tudi povezuje z dejstvom, da je to pomenilo tudi konec komunizma. Brez pritiska oziroma akcije ljudi tega padca ne bi bilo". Preseneča doslej premalo znan ali v širši javnosti najbrž celo neznan podatek, ki ga je ob obletnici padca berlinskega zidu objavil zgodovinar Jože Dežman. Ugotavlja, da sta glede na uradne podatke bili jugoslovanski meji proti zahodu, to je proti Italiji in Avstriji, bolj smrtonosni kot berlinski zid. Ob njiju je bilo namreč ubitih 417 ilegalnih prebežnikov ali trikrat toliko kot na berlinskem zidu. Na mejah proti zahodu se je ubijalo od prvega do zadnjega dne jugoslovanskega režima. Zadnji, ki so

ga smrtno zadeli, je bil begunec iz Šrilanke, to pa se je zgodilo 16. junija 1991 pri mejnem prehodu Holmec. Domnevno je sedanjí premier Miro Cerar ubijanje na meji s pravnega vidika ocenil kot zločin in o tem svojčas zahteval pojasnila. Toda o zadevi se pozneje ni več govorilo. Zato pa je v pretežno hudem in negotovem slovenskem političnem in družbenem ozračju dosegel novo priznanje pisatelj Drago Jančar. Za svoj roman *To noč sem jo videl* je prejel Prix du Meilleur livre étranger, nagrado za najboljšo tujo knjigo, ki jo podeljuje Združenje francoskih kritikov in založnikov. Nagrado mu bodo izročili na slovesnosti 28. novembra v Parizu. Roman z naslovom *To noč sem jo videl* je v izvirniku izšel leta 2010 pri ljubljanski založbi Modrijan. To literarno delo obravnava življenje in skrivnostno izginotje Veronike Zarnik, mlade ženske iz ljubljanske meščanske družbe, ki jo je vase potegnil vrtinec nemirne zgodovine. Bila je žrtev diktature nasilja in ideologije. Pisatelj Drago Jančar je o nagradi za svoj roman dejal: "Zadnja leta imamo vsi v Sloveniji težke trenutke, ni nam čisto lahko živeti v državi, ki smo se je veselili in za katero smo si prizadevali. Če prideš v neki drug prostor, kjer te jemljejo brez lokalnih popustov, lokalnih favoriziranj, kjer jemljejo knjigo kot knjigo, tebe kot osebo zunaj nekega konteksta, ki je pri nas pogosto politični, ideološki, osebni, vezan na vse mogoče stvari, je to dragoceno".

Marijan Drobež

Blamaže nove slovenske vlade

A si ti tud' not' padu?

„A si ti tud' not' padu?“ je vse bolj slišati odmeve na Gregorčičevi v Ljubljani (sedež slovenske vlade). Gre za visoke funkcije, ki jih je v zadnjih dveh mesecih imenovala vlada Mira Cerarja in ki so "skrivnostno" poniknili neznano kam v rekordno kratkem času. Slovenski javnosti ne preostaja drugega, kot da nekoliko cinično ob vsaki novi aferi izbrancem premiera Cerarja postavi "nedolžno" vprašanje malega Petra iz znanega slovenskega celovečernega filma.

(Ne) kompetentnost na čelu Sove

Zadnji tak primer je Andrej Oček. "Kdo za vraga je to?" se bo marsikdo vprašal. No, to vprašanje so si bolj ali manj na glas postavljali čisto vsi (morda razen najožje skupine, ki ga je izbrala) pred slabim mesecem, ko je bil Oček imenovan na čelo Sove, Slovenske varnostno-obveščevalne agencije. To je bila dokaj slaba popotnica. Na njegov račun so se takoj pojavili dvomi o strokovni usposobljenosti, ker da nima primernih delovnih izkušenj za to mesto. Pomisleki in očitki so se izkazali za utemeljene: le 22 dni po imenovanju je Oček podal odstopno izjavo. Kot razlog je navedel zunanje pritiske, ki so ga k temu prisilili. Neuradno pa so v medijih nadaljevali teorijo o (ne) kompetentnosti.

A si premier lahko privoščiti na tako odgovorna mesta imenovati kadre, ki niso dovolj usposobljeni? No, saj se razumemo, gre za retorično vprašanje, ki pa zahteva neki razmislek. Tako spodrsiljaji za Cerarjevo vlado so bili lahko napovedljivi. Od njenega imenovanja še ni poteklo 100 dni miru, a napak je bilo že toliko, da je nemogoče obstati in mirno gledati. In to predvsem na področju ka-

drovanja. Jasno je, da vsaka vlada nastavlja svoje ljudi, ki jim lahko zaupa: čeprav gre v številnih primerih za etično sporno početje, je to politična praksa. Prav tako pa bi moralo biti jasno, da bi morali imeti politično nastavljeni kadri neko strokovno usposobljenost za področje, ki ga bodo pokrivali. Pri tem pa se postavlja naslednje vprašanje: kako lahko stranka, ki je nastala 6 tednov pred volitvami in je danes stara natanko slabega pol leta, najde primerne kadre za vsa mesta, ki jih želi zapolniti? Odgovor je seveda jaseen: nemogoče. In to je problem instantnih strank v Slo-

njegovega vladanja: tukaj več pove podatke, da je Cerar to mesto zasedel, ne da bi imel prej kakršnokoli drugo politično izkušnjo. Kot popolni zelenec v politiki je takoj zasedel premiersko mesto.

Zmagovito "politično devišstvo" Neizkušenost očitno danes plačuje: k Cerarjevi popularnosti je največ prispevalo dosedanje "politično devišstvo". Cerarju je uspelo, da je pomanjkanje vsakršne izkušnje v politiki spreminil v največjo prednost: pokazal se je namreč kot neomadeževan politik, ki lahko pridiga o etiki in moralni. Njegova visoka stopnja etike in morale, na kateri je bila osnovana volilna kampanja, ni temeljila na dolgoletnem koherentnem, verodostojnem in korektnem delovanju, ampak na

nančno izčrpavala šempetrsko Iskro Avtoelektriko (danes Letriko). Zaradi tega je iz stranke izstopil eden od adutov Cerarjeve ekipe in nesojeni notranji ministar Bojan Dobovšek, češ da si je delovanje v stranki zamišljal drugače. Naslednji vidnejši padec je bil odstop gospodarskega ministra Jožefa Petroviča: kot eden od vodilnih v družbi DZS je z državno upravo sklepal posle, za katere je Agencija za varstvo konkurence ugotovila, da kršijo zakon o preprečevanju omejevanja konkurence. Cerar je za Petrovičevega naslednika ponudil Gojka Koprivca... in evro še tretjo blamažo. Po uradni najavi kandidature je Koprivec odstopil še pred zaslisanjem v parlamentu: tudi v tem primeru je ostalo veliko nedorečenega in nejasnega... Čudimo se lahko, kolikor želimo, a to so Cerarjevi kadri.

Padec bogov

Cerar je torej danes že v zelo kočljivem položaju: prvič zato, ker postaja vse bolj jasno, da pravljica o stranki, ki je v šestih tednih opravila pot od ustanovitve do 35 odstotkov na državnozborskih volitvah, stoji na vse bolj trhljih nogah. Stranka nima ustrezne kadrovske zasnove. Vse težje se je torej izogibati prepričanju, da je njen takojšnji razcvet sad neke "zunanje pomoči" (pa kličite jo strici iz ozadja ali kakorkoli vam je ljubše): v tako kratkem času brez ne-

ke vnaprej pripravljene strukture je za stranko nemogoče vzpostaviti infrastrukturo na celotnem državnem ozemlju, kaj šele premčno zmagati na volitvah. Drugič, kot papirnati grad se vse bolj ruši tudi podoba braniteljev morale in etike, ki si jo SMC lasti. Povprečno trajanje zadnjih slovenskih vlad je bilo eno leto. Kmalu bi zato lahko nastopil čas, ko se bo kdo oglašil: "Miro, a si ti tud' not' padu?"

Andrej Černic

Miro Cerar

veniji, ki nastanejo in pogorijo v obdobju, ki je krajše od enega mandata. Kot bi šlo za utrinke v noči svetega Lovrenca. Leta 2008 je to bila stranka Zares, leta 2011 Pozitivna Slovenija, SMC pa je na dobri poti, da bo naslednja. Oček je namreč samo eden od primorov neustreznega kadrovanja premiera Mira Cerarja. To, da je na volitvah premagal vso konkurenco in se premočno zavihtel na mesto mandatarja, še nič ne pomeni. Vsaj s kakovostne ravni

dejstvu, da političnega delovanja sploh še ni bilo. Le kako bi mu kdo lahko očital politično nemo-ralnost, če je bil v politiki brez kilometrino?

Cerar pa se je moral kaj kmalu "strezniti": realna politika je nekega drugega. Njegovo "politično devišstvo" je trajalo le kratek čas. Še pred imenovanjem vlade je prišlo na dan, da sta tesna Cerarjeva sodelavca Erik Kopac in Aleksandar Kešeljević bila v nadzornem svetu družbe, ki je fi-

Kratke

Slovenska karitas za pomoč prizadetim v poplavah namenila 182.000 evrov pomoči

Slovenska karitas je za pomoč prizadetim v poplavah v septembru, oktobru in novembru po škofijskih karitas do zdaj namenila 182.000 evrov denarne pomoči. V pomoč so vključili 178 prizadetih gospodinjstev, predvsem socialno

ogrožene družine in posameznike.

Slovenska karitas nadaljuje zbiranje sredstev za pomoč prizadetim v poplavah, ki jih bodo namenili socialno ogroženim družinam. Sredstva je mogoče nakazati na Slovensko karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR SI56 0214 0001 5556 761, namen POPLAVE SLOVENIJA, sklic SI00 201, koda namena CHAR, BIC banke LJBAS12X. Za poplavljene v Sloveniji je mogoče prispelati pet evrov tudi s SMS sporočilom KARITAS5 na številko 1919, so še zapisali v sporočilu za javnost. Pomoč pa zbira tudi Rdeči križ Slovenije. Ta je že minuli teden sporočil, da so odprli poseben račun za zbiranje prostovoljnih finančnih prispevkov za prizadete družine in posameznike. Posamezniki in pravne osebe lahko prostovoljne prispevke za akcijo Poplave 2014 nakažejo na računa SI56 0310 0111 1122 296, sklic 00 937061, koda namena CHAR. Vsakdo lahko prispeva tudi s SMS donacijo, tako da na številko 1919 pošlje ključno besedo POPLAVE za donacijo en evro ali POPLAVE5 za donacijo pet evrov, so pred tednom dni sporočili z Rdečega križa Slovenije.

Kocjančičev istrski večer v Koštaboni

Večer posvečen pesniku Istre, duhovniku Alojzu Kocjančiču, bo v Koštaboni, v nedeljo, 23.11.2014 ob 16. uri v nekdanji šoli v organizaciji domačega KD A. Kocjančič. Nastopili bodo učenci glasbene šole Koper-Capodistria pod vodstvom mentorice Nuše Gregorič in mentorja Svetlana Markov, Mešani pevski zbor A. Kocjančič, ki ga vodi Milka Pucer in recitatorji.

S 1. strani

Naj še naprej doni ...

Slovenec je pesem že pregovorno spremljala v veselih in žalostnih trenutkih (tudi v groznih fašističnih časih, ko se je umaknila na cerkvene kore, pa še tam so jo preganjali), "od zibelke do groba", in zato so to prikazali tudi nastopajoči na štandreškem večeru. Posrečeno prireditve so pevci skupine Sraka sklenili z nekaj okroglimi, ob kozarčku rujne kapljice, ki poživi srca. Brez vina še naše slovenske himne ne bi imeli, sta šaljivo zatrdili povezovalki Majda in Marta. Prešerno so se tako zaiskrile *En hribček bom kupil* Radovana Gobca, *Bratci veseli vsi* Ubaldia Vrabca, *Starčkova pesem* Zorka Hareja, *Ko b'sodovne blo* Mirka Hubada in *Vinska* Antona Schwaba.

V mnogo resnejšem tonu je svoj kar dolgi govor prebral prizadevni dolgoletni kulturnik dr. Damjan Paulin, ki že veliko vrsto let raziskuje zgodovino domače vasi in jo objavlja v raznih publikacijah. Tokrat je seveda spregovoril o 140 let dolgi dobi zborovskega petja v Štandrežu. Poudaril je, da je obdobje 12 let, od l. 1857 do l. 1869, zelo pomembno za štandreško skupnost, in nanizal celo vrsto zanimivih podatkov. L. 1857 je bila ustanovljena slovenska ljudska šola, l. 1863 je štandreška kaplanija postala vikariat, l. 1866 je Štandrež postal samostojna občina (prej je spadal pod Šempeter), l. 1869 je bila ustanovljena čitalnica

ali bralno društvo.

Ko je začel delovati pevski zbor, so ga preimenovali v Bralno in pevsko društvo. Zato so imeli največ zaslug Josip Komavec, prvi učitelj in občinski tajnik v Štandrežu, pa še prvi zborovodja in organist v štandreški cerkvi, duhovnik Andrej Marušič in prvi štandreški župan Jožef Nanut. Na prvi prireditvi Bralnega in pevskega društva l. 1873 je nastopil tudi pevski zbor, katerega pevci so prepevali tudi v cerkvi. Za Komavcem je zbor vodil nadučitelj Leopold Furlani, nato pa učitelj Širca iz Gorice, ki je ustanovil tudi tamburaški ansambel. Kot smo bili – in smo žal še –, so bili tudi v Štandrežu Slovenci razdeljeni v dva tabora, katoliško in narodno stranko. Tu sicer ni bilo ostrih soočanj, saj so prevladale preudarne osebnosti, kot so bili zglede duhovnik Josip Kosovel, ki je ostal v Štandrežu 53 let (od l. 1896), prof. Emil Komel in Franc Lupin. Kosovel je dvakrat zgradil štandreško cerkev. "Ko so leta 1925 poitalijančili štandreško slovensko šolo, je iz protesta zapustil verouk v šoli in zbiral mladino v zakristiji, kjer jo je učil slovenskega jezika". Prof. Komel je že pred prvo svetovno vojno orglal in vodil cerkveno petje v štandreški cerkvi in vzgojil številne pevovodje in organiste (npr. Franc Lupin, Maks Debenjak, Elvira Chiabai). Franc Lupin je po

želji kurata Kosovela že l. 1913 kot dvajsetleten mladenič postal organist in pevovodja ter za to dobival prispevek. Prva svetovna vojna je žal hudo

zarežala v štandreško cerkveno in posvetno delovanje. Prebivalci so bili prisiljeni se umakniti v notranjost avstro-ogrske monarhije. Lupin je moral na rusko fronto in tu okusil taborišče. Vrnil se je l. 1919. Kljub težavam se je po vojni v leseni baraki spet oglasilo petje, l. 1924 so lahko zapeli na cerkvenem koru, l. 1927 pa so spet zadozele domače orgle. Lupin je l. 1922 začel tudi vaje za posvetno petje. Avgusta istega leta so priredili na domačiji Petra Lutmana Narodno slavnost, na kateri sta pela moški in mešani zbor. Žal je kaj kmalu fašizem zatrl vse slovenske dejavnosti v vasi. Slovenska beseda in pesem sta bili prepovedani. Le v cerkvi sta se ohranjali, kjer sta kurat Kosovel in Lupin vztrajala do padca fašizma l. 1943. Lupin je ročno prepisoval note za vsak glas posebej in skrival to gradivo v panje, "kjer so ga varovale čebele". V času fašizma je pevce na koru vodila tudi Lojzka Štanta, priseljenka iz Gorice. Skupina 30 pevk in pevcev je vadila kar nad kurnikom ob starem župnišču. Gospo Štanta omenja tudi prof. Marija Stanonik iz Ljubljane v svoji knjigi *Slovenska pesem v tujem škornju*, ki je izšla letos pri Mladiki v Trstu. Pevska dejavnost je v Štandrežu spet oživel po osvoboditvi l. 1945. Žal sta se župnik Artur Zalatel in orga-

nist Lupin sporekla in g. Zalatel je preprečil pevcem dostop do kora. Do njune sprave ni nikdar prišlo. Lupin se je od l. 1950 dalje ukvar-

orglala in vodila otroški zbor do l. 1993 ter z njim redno nastopala na reviji otroških in mladinskih zborov Mala Cecilijanka. Za njo je

jeno na zadnji pozdrav znancem in prijateljem".

V to nanizanje pevskega dogajanja je dr. Paulin strnil 140 let dolgo pot zborovskega petja v Štandrežu, ki je bilo včasih skupno, potem pa razdeljeno v dveh društvih. Petje tudi danes opravlja pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske besede in pesmi, cerkvene in posvetne, ter krepi narodno zavest, je podčrtal dr. Paulin in se ob tem toplo zahvalil vsem tistim, ki so ga v teh dolgih letih gojili, pa tudi tistim, ki sedaj ob njem še razdajajo svoje talente.

Dr. Paulin je tudi pozdravil goste, ki so se udeležili prireditve, med drugim občinsko odbornico za kulturo Silvano Romano, goriške slovenske občinske svetnike, Marilko Koršič, Božidarja Tabaja, Davida Peterina, obe županji, sovodenjsko in števerjansko, Alenko Florenin in Franko Padovan, tudi kot predsednico Zveze slovenske katoliške prosvete, in domačega župnika, dekana Karla Bolčina ter Bruno Visintin, pokrajinsko predsednico ZSKD. Spored se je seveda končal s pesmijo: vsi nastopajoči in poslušalci so pod Ruzzierjevim vodstvom vzneseno zapeli *Kol'kor kapljic tol'ko let*.

Odrska podoba, za katero sta poskrbela odrska mojstra Joško in Franko Kogoj, je petje uokvirila v domačnost gostilniških mizic in stiliziranih vaških hiš v ozadiju in z obvezno klopco spredaj, na kateri sta se srečala mlada zaljubljenca, ki sta ju sveže prikazala Rosanna Zotti in nekdanji član dramskega odseka PD Štandrež Cristian Benedetti; v resnici sta srečna zakonca in roditelja treh fantičkov. Neutrudni zagnani koordinator vsega je bil Božidar Tabaj, perpetuum mobile in že nad štirideset let Taliji predana duša dramskega odseka PD Štandrež. Vanja Hoban je opravil tehnično delo, zgibanko in plakate je grafično izoblikovala mlada Nikol Kerpan.

Petje se je razleglo še v spodnji dvorani župnijskega doma A. Gregorčič, kjer so se udeleženci večera ob slanih in sladkih dobrotah še dolgo zadržali v prijateljskem pogovoru.

jal le s posvetnim petjem in vodil moški zbor pri društvu O. Župančič, ustanovljenem l. 1945. Društvo je razvilo "bogato kulturno dejavnost, ki je temeljila na načelih osvobodilne fronte". Po odhodu Lupina je cerkveno petje prevzel Maks Debenjak, rojen v Brdih l. 1909. Tudi njega so fašistične oblasti preganjale in moral je v poseben bataljon v južno Italijo, kjer je med slovenskimi fanti nadaljeval svoje delo. Ko je v Štandrež prišel za župnika msgr. Alojzij Novak, so pevci pod vodstvom Maksa Debenjaka spet peli na koru. On je začel vaditi tudi posvetno pesem. To nalogo je opravljal do l. 1971, do smrti l. 1985 pa je orglal v štandreški cerkvi. Ko je bilo l. 1965 ustanovljeno Prosvetno društvo Štandrež in je bila zgrajena tudi župnijska dvorana (v letošnji sezoni bodo obeležili 50-letnico neprekinjenega delovanja, op. p.), je mešani zbor redno vadil in nastopal. Župni upravitelj Hilarij Cotič je l. 1956 v Štandrež povabil Elviro Chiabai, ki je od tedaj naprej skrbela za cerkveno in posvetno petje. Župnik Jožef Žorž je bil tudi vnet pevec. Chiabaieva je

ta tragičnega medvojnega spopada med Slovenci, je bil zelo natančen in poglobljen vir informacij o tako imenovani protirevolucionarni strani in katoliškem taboru. O vsem tem, a tudi o aktualnih slovenskih problemih je tudi veliko napisal, na primer za Zbornik Svobodne Slovenije in za revije Vestnik, Sij slovenske svobode ter Zaveza. Temeljito je sodeloval pri končni redakciji knjige v dveh zvezkih "Staneta Kosa", v resnici Nikolaja Jeločnika, Stalinistična revolucija na Slovenskem. Prof. Janez Grum je bil zelo navezan na koroške in primorske ljudi. Do pred nekaj leti je redno vsako jesen obiskoval znance in prireditve v Trstu, Gorici in na Koroškem, še prej se je na poti ustavljal tudi pri prijateljih v Rimu in Münchnu, po demokratizaciji pa se je po kak mesec na leto zadrževal zlasti v matični Sloveniji. Bil je naročen na več zamejskih časopisov in revij. Pogrebna maša je bila v petek, 14. novembra, pogreb pa naslednjega dne v Milwaukeeju.

jj

Smrt narodnozavednega rojaka V Ameriki se je poslovil prof. Janez Grum

Iz Združenih držav je prišla vest, da je 8. novembra v mestu Milwaukee v zvezni državi Wisconsin med svojimi dragimi mirno zaspal vidni predstavnik povelje politične emigracije v Severni Ameriki prof. Janez Grum. Tri dni pred smrtjo je pri za-vesti prejel sv. popotnico.

Nedavno je dopolnil 102. leto starosti, saj se je rodil 18. oktobra 1912 v Spodnjem Kašlju pri Ljubljani. Obiskoval je klasično gimnazijo v Ljubljani in postal profesor klasičnih jezikov. Kot poveljni emigrant pa je v Ameriki delal v tovarni. Z ženo Marijo Arnez sta se kot begunca poročila 29. decem-

bra 1948 pri Gospe Sveti. Imela sta tri sinove, 11 vnukov in 9 pravnukov. Vsi trije sinovi, Jane, Ciril in Klemen, so uveljavljeni zdravniki. Prof. Janez Grum se je oblikoval med Tomčevimi mladci in mladostnim idealom Katoliške akcije je ostal zvest do smrti. Med vojno in revolucijo se je kot pripadnik Slovenske legije pridružil domači vaški straži, nato domobranecem, v okviru neizpeljanega načrta o prehajanju iz domobranstva v ilegalo pa proti koncu vojne četnikom.

Za zgodovinarje, ki proučujejo le-

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (46)

TOKSIČNA KOVINA – ALUMINIJ

Čeprav je aluminij zelo razširjen in nas obdaja vsepovsod, ga naše telo malo absorbira oziroma ga začne absorbirati ob pomanjkanju mineralov, ki so mu antagonist in so ključni za življenje, npr. magnezij. Ko nam določenega za življenje potrebnega minerala primanjkuje, telo vsrka iz okolja mineral, ki mu je podoben. Prekomerno absorpcijo opravi naše telo tudi ob pospešenem delovanju občutnične zleze. Aluminij se bo v našem telesu nalagal predvsem v jetrih, kosteh, pljučih, ščitnici in možganih. Dokazano je, da je Alzheimerjeva bolezen tesno povezana s koncentracijo aluminija v možganih. Odstotek aluminija, ki ga najdemo v laseh (s pomočjo mineralograma – testa las), je tesno povezan z deležem aluminija v kosteh.

Kje najdemo aluminij? V pločevinkah, posodah, dezodorantih, kozmetiki, konzerviranih sirihi, rafinirani moki, umetnem kvasu, pitni vodi idr. Na univerzi v Benetkah je prof. Chinellato opravil kemijski poskus, in sicer na pločevinkah oranžade, s čimer je dokazal, da notranje stene pločevinke tudi ob zelo majhnih poškodbah, kar je zelo pogost pojav, prepuščajo dvakrat večjo

koncentracijo aluminija v tekočino od dovoljene po evropskih normativih. Simptomi, ki nakazujejo zastrupitev z aluminijem, so: anemija, odpor do mesa, pekoči občutki v želodcu, karies, demenca, obolenja in disfunkcije živčevja, jeter in ledvic, Parkinsonova in Alzheimerjeva bolezen, izguba spomina, dekoncentracija, zmedenost, težave pri dojetanju idr. Če človek trpi za omenjene težave in si že nekaj časa prizadeva, da bi jih odpravil, vendar neuspešno, je smiselno preveriti, ali ima v telesu preveč aluminija.

Če je rezultat pritrdilen, se mora okrepiti telo, in sicer predvsem celično energijo v jetrih oziroma z odstranitvijo toksične kovine iz telesa s pomočjo določenih zelišč – kelacije.

Na ta način bodo jetra postala močna, kar nam bo zagotovilo, da se aluminij iz okolja ne bo ponovno vsrkal, saj ga lahko okrepljena jetra nemudoma spravijo iz telesa oziroma, če so v telesu zagotovljena prava razmerja koristnih mineralov, do absorpcije aluminija dejansko sploh ne pride. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo

zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. novembra, ob 14. uri.

Vse prehitro mine

Zvon

Odkar sva se z možem preselila pod Staro Goro, se je vaški zvon oglasil samo trikrat, in sicer v poletnih mesecih, ko je frančiškanski menih prišel k nam maševat. Cerkvica, ki je nekaj deset metrov oddaljena od našega doma, je namreč v glavnem zaklenjena, zanjo skrbi vsako leto drug vaščan oziroma vaščanka, mašo pa imamo le nekajkrat na leto, v glavnem poleti, ko se sem za nekaj tednov ali celo mesecev vrnejo izseljenci, ki živijo razkropljeni po svetu. Najbolj praznično pa je na božični večer, ko je cerkvena nabito polna, saj nekateri pripešajo na polnočnico celo iz Čedad. Midva z možem sva prvo vaško mašo nekako prezrla, utrujena sva bila zaradi selitve, poleg tega pa se še nisva privadila na oglasno desko. Od tedaj prihajajo vaščani k nama na dom, da naju pravočasno obvestijo ne samo o mašah, temveč tudi o drugih dogodkih. Saj ne boste verjeli, ampak, čeprav šteje naša vas le par hiš in nekaj več kot dvajset, baje petindvajset stalnih prebivalcev, smo imeli poleti na ulici celo lutkovno predstavo.

Drugače se vaščani vozimo k maši na Staro Goro. Naselje, ki leži na pobočju nad vinorodno domovino enega najboljših italijanskih vin, schiopettina, spada namreč k župniji Praprotno (Prepotto), vendar je svetišče na Stari Gori vsem veliko bolj pri srcu od enako oddaljene župnijske cerkve. Poleg tega je v Marijinem svetišču nedeljska maša vsako uro, vaščani, ki se seveda prebujamo prej ali pozneje, pa se potem med vožnjo srečujemo na ozki cesti, ki pelje skozi gozdove. Eni se od maše vračajo, drugi šele gredo. V dolino se ob nedeljah vozi malokdo, tja gre edino zadnja pot vsakogar, ki je rojen na tem zelenem pobočju nasproti Korade in mu je

zato namenjen večni počitek na občinskem pokopališču v Praprotnem. Med vinogradi in reko, na griču, ki gleda proti nižini in morju.

Drugače poteka življenje v majhni, razkropljeni vasi na meji med vinogradi in kostenjevimi gozdovi po ustaljenih tirih. Poleti je kar prijetno, ker srečuješ oddaljene sosede, jeseni, z dežjem, pa je samoto čutiti na vsakem koraku. Sedaj se namreč niti cerkveni zvon ne oglaš več, saj so tisti, ki živijo tu v poletnih mesecih, odšli, frančiškanom pa ni do tega, da bi maševali v napol prazni cerkvi. Včasih, ko zaveje blag severni veter, ki nima nič opraviti z burjo, ta piha namreč k nam s Korade, je pri nas doma slišati starogorski zvon, ki vabi iz gozdov in strmih pobočij. Če greš po gozdni stezi za njegovim glasom, se iz sosednje vasi lahko po planinski poti v pičli uri povzpneš do svetišča. Poleti je to nadvse prijetna in nenaporna tura, pozimi, ko je zgodaj tema, pa je veliko bolje, če se na Staro Goro odpelješ z avtom.

Včeraj zjutraj pa sva z možem nepričakovano zaslišala zvonjenje, ki je izza megle in rosenja vdrlo naravnost k nam v hišo in nas presenetilo pri za-

trku. To je vendar vaški zvon, sem se približala oknu in ujela meglo in samoto. Najprej mi je bilo težko, da sva z možem spet spregledala vabilo na oglasni deski in zamudila eno redkih maš v naši cerkvi. A sva dobro vedela, da je pred Božičem ne bo. Potem pa ne zvoni k maši, sva se spogledala z možem in umolknila... Dolgo sva po-

Marijino svetišče na Stari Gori

slušala pritrkavanje v zvoniku in prvič, odkar sva tu, razumela, da prinaša slovo. Nagonsko sem odprla vrata in z vrta stopila na cesto, kot bi si želela stopiti korak bližje neznani družini. Vprašanje, ki se postavlja vsakokrat, vprašanje, ki je samo slutnja

in je tudi že resnica. Vprašanje, ki si ga od nekdanj postavljamo, ko zaslišimo tisti zvon in tisto pritrkavanje. Komu zvoni... Zakaj zvoni... Z možem nama ni bilo več do zajtrka, pomislila sva na tiste, ki sva jih v teh nekaj mesecih spoznala, in na ostale, ki jih še nikoli nisva srečala, ker živijo nekoliko dlje od nas. Zunaj je megla in prši, nikogar ni na cesti, v cerkvenem zvoniku počasi odzvanja, ne da bi midva vedela, komu naj gre najina molitev.

A vendar dan ni več tak, kot je bil. Dež, ki me je prej motil, mi je celo všeč, z balkona gledam meglice, ki se podijo čez Korado. Prej sem si zaželela, da bi bila ta jesen čim prej mimo, da bi minila zima in bi nas spet ogrela pomlad. Čim prej... Še slišim glas zvona in vem, da je samo korak od tega, da tisti čim prej postane prehitro in pomlad umre v objemu jeseni. Preveč se nam mudi, neučakani smo in nezadovoljni. In nikoli se ne spomnimo na glas zvona. Skoraj nikoli, ko se nam mudi. Memento mori... Spomni se, da vse mine.

Po zajtrku greva do bližnje sosede, da izveva, kdo se je poslovil. Umrli je najstarejša vaščanka, ki je že dolgo ležala in bolehal. Že v ponedeljek bo pogreb, zvon pa nas bo še tri dni vabil k molitvi. In k razmisleku. Ko gledam te hribe, ki so sedaj že izgubili tisto lepo zeleno barvo in poletni sij, sem srečna, da sem tu, da lahko uživam vsak trenutek, pa čeprav v dežju. In mi je žal za številne prilžnosti, ki so mi spolzele iz rok, za neizrečene besede, za brezbriznost, za trte nasmehe, za nikoli začete poti. Življenje polzi in mi pozabljam. Morda celo nehote. A ne bi smeli. Nikoli. Memento mori...

Suzi Pertot

SNG Drama Ljubljana - SSG Trst / Čarobna gora

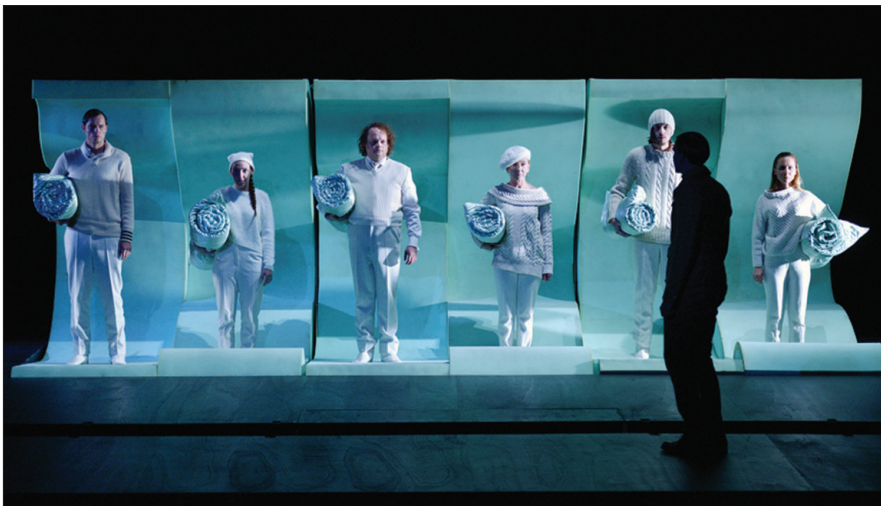
Prispodoba neke dobe v zatonu

Dramatizacije dolgih literarnih del so sila težavne zadeve, ko gre za zajeten, pomensko večplasten roman, poln filozofsko etičnih razpravljanj in razmišljanj ter odslkava konec neke dobe, se vse še bolj zaplete, toda dramaturginji Katarini Pejović je ta drzni podvig uspel. Z njim se je spopadala že v svoji diplomski nalogi. Iz romana Thomasa Manna (1875 – 1955) *Čarobna gora* (Der Zauberberg, 1924, prevod Aleksandra Rekar), ki velja za enega izmed najbolj zapletenih v dvajsetem stoletju, je nastala več kot triurna, sicer za igralce in gledalce zelo zahtevna, a odlična predstava tudi po zaslugi čiste, izkristalizirane režijske obdelave Mateje Koležnik, ki je povsem obvladala ta ogromni, zahtevni dramatizirani zalogaj v treh tematsko zaokroženih delih; v njih se najde tudi kak "humorni" preblisk. Predstava je krstno zaživela v koprodukciji SNG Drama Ljubljana in Slovenskega stalnega gledališča Trst v Ljubljani v letošnjem septembru. V tržaškem Kulturnem domu pa so odrske luči premierno uprizoritev osvetlile v petek, 7. novembra 2014, ob udeležbi številne publike,

med katero je bilo razveseljivo kar nekaj mladine. SSG je tako suvereno stopilo v novo gledališko sezono, tudi zato, ker si je s predstavo Moderne no drame prisvojilo kar tri nagrade na letošnjem Borštnikovem srečanju. Ena izmed teh je pripadla prav Mateji Koležnik za režijo te uprizoritve in predstave *Prijatelji* v izvedbi SNG Drama. Z režijsko zgraditvijo priredbe Mannovega romana je Koležnikova potrdila svoje nedvomne sposobnosti za ustvarjanje umetniških presežkov. Pri tem je seveda imela veliko oporo izjemnih igralskih imen, ki oblikujejo ansambel ljubljanske Drame, kot so Igor Samobor, Marko Mandić, Ivo Ban, Nataša Barbara Gračner, Silva Čušin in mladi Aljaž Jovanović, ki je v predstavi z neko vseskozi "naivno" otroško držo imenitno posestil v svoj svet zazrtega, neodločnega, razvajanega odrasčajočega mladeniča Hansa Castorpa, v katerem se

zrcali samozaverovanost dekadentne meščanske Evrope ob koncu dvajsetega stoletja in ob bobnenju vojnega viharja v ozadju. Zgodba je postavljena v odmaknjeno gorsko zdravilišče v švicarskem Davosu (prav tam, kjer se danes "kroji finančna usoda sveta"), kjer bogati buržuji pod pretvezo bolezni živijo odmaknjeni od resničnega sveta in proč od vsakdanjih skrbi in obveznosti. Ti petični jetični bolniki preživljajo svoj čas med lagodnim poležavanjem na ležalnikih, iščoč sonca med puhlim pogovarjanjem in med vsakodnevnim merjenjem temperature ter slastnimi obedi. Nič kaj jim ni pravzaprav do ozdravitve, saj bi ta pomenila odhod iz te zlate kletke in soočenje s težavami propadajočega sveta. To skupino, ki lahko potne preživlja svoje dni, so premišljeno in zelo povedno izoblikovali Silva Čušin (gospa

npr. v skrivnost odeto madame Clawdio Chauchat (čudovita Nataša Barbara Gračner), ki je kot nekakšna izmuzljiva podoba svobode (vsi dramski liki so sicer prepomeni s simboli) in ljubezni, ter njenega šarmantnega spremljevalca Mynheerja Pietra Peeperkorna, ki ga ob dolgoletni odrski izkušnosti zelo večje odigra Ivo Ban, pa dva intelektualca, humanističnega razsvetljenca Lodovica Settembrinija in njegova filozofska razmišljanja, ki se krešejo s tistimi "marksističnimi", radikalnimi strogega, fanatičnega Lea Naphte, ki ju kremenito posebej oblikuje dva izmed stebrov ljubljanske Drame, Igor Samobor, tudi direktor tega osrednjega slovenskega gledališkega hrama, in Marko Mandić. Kot močna dramska lika se z besedami, držo in mimiko spopadeta v iskrečem se, napetem dialogu v drugem dejanju z željo s svojimi idejami prepričati Castorpa; v tem prizoru se v "besednem dvoboju" Samobor in Mandić ponovno izkažeta kot izjemna igralska virtuoza. Skupino zdravstvenega osebja, ki rutinsko opravlja svoje delo z zavestjo odmaknjenosti od sveta, so nazorno ustvarili Vladimir Jurc (dvorni svetnik Behrens), Luka Cimprich (doktor Krokowski), Sabina Kogovšek (Adriatica von Mylendonk) in Nina Valič kot strežnica, ki se z robotsko držo ciklično pojavlja, napovedujoč dnevni jedilnik. Monumentalnost predstave se kaže tudi v izredni scenografiji Henrika Ahraja: scenski prostor zavzema velikanski, trodelni v sredini odprti "valj", ob zasu-

stoku katerega se pojavljajo in izginjajo dramski liki, kot da bi jih goltal čas in dogajanje v njem. Enkratna je tudi premišljena kostumografska izbira izjemnega kostumografa Alana Hranitelja, ki je bogate bolniške odel v elegantne bele kostume, ki se spajajo z belino zdravniških halj, v kontrastu s temnejšimi kostumi ostalih nastopajočih oseb. Svoje prispevajo tudi glasba Mitje Vrhovnika Smrekarja, koreografije Magdalene Reiter ter lučna osvetlitev Pascala Intiharja. Svetovalec za pogovor v francoskem jeziku je bil Primož Vitez, asistent kostumografije pa Andrej Vrhovnik. Predstava je s svojo večplastnostjo in poglobljenimi razmišljanji o različnih pogledih na življenje, zdravje, bolezen, smrt, svobodo ..., ki so uganke tudi za današnji čas, zelo aktualna, saj je v njej vzporednic s sedanjo realnostjo ničliko...

IK

Pogled na dogajanja pod domačim košem

Jadranu se le ne piše vloga pepelke

Kaj se dogaja z Jadranom? se že sprašuje marsikdo v naši skupnosti. Govorimo seveda o košarkarjih in o novi pustolovščini slovenske združene ekipe, ki, kot znano, po dolgih 18 letih spet meri moči v kakovostni državni B ligi. Spopad z res strašno višjo tekmovalno ravni je bil za reprezentanco naših najboljših specialistov v igri pod košema dokaj trd, do slej so namreč izgubili vseh osem tekem, tako da so sami zadnji na lestvici. Toda glede same zgodbe in dosedanjega obračuna velja razčleniti določene ugotovitve, ob odgovoru, da se pravzaprav z belo-plavimi trenerja Mure ne dogaja nič posebnega.

Jadran tekmuje v prvenstvu, v katerem je glavnina nosilcev ostalih ekip profesionalcev, moštva pa dopolnjujejo študentje. Naši košarkarji imajo tako pet treningov tedensko, nasprotniki pa praviloma sedem ali osem, ker lahko pač poklicni igralci prihajajo v telovadnico (trenirat, dvigovat uteži, metat žogo v koš) tudi v jutranjih urah. Tako da v bistvu jadrano vsem v primerjavi s tekme manjka prav nekaj volumna dela. Kakovost ekip pa je v splošnem dokaj visoka, tudi ker imajo vsi klubi skoraj dvojni proračun glede na Jadranovega in so torej lahko angažirali za to kategorijo vrhunske igralce, vključno z nekdanjimi prvotilgi. Vedeli smo, da bi bilo treba za igranje v vidnejši vlogi na drugoligaški ravni najeti tri kvalitetne posameznike, česar pa si uprava ne more privoščiti in niti ni to njena športna politika. Peterka je napredovala v B ligo s pretežno doma vzgojenimi fanti in po tej poti želijo tudi vztrajati. Veliko smo so za nameček doslej v Jadrano vsem taboru imeli z edino okrepitevijo, za katero se je odbor poleti odločil. Privabili so namreč odličnega tržaškega dvometraša Marca Diviacha, ki ima izkušnje tudi v A1 in A2 ligi, vendar do zdaj zaradi moteče mišične poškodbe še ni stopil na igrišče niti za minuto. Kljub njegovi odsotnosti pa so Ban in soigralci v bistvu namučili prav vse nasprotnike, tako da v ligi pravzaprav ne igrajo neke podrejene vloge. Pravzaprav je lepo presenečenje, da se lahko s sijajnimi tekme enakovredno kosajo na uglednem prizorišču (in na de-

skah dvorane PalaTrieste) nekateri košarkarji, za katere ne bi pred nekaj leti nihče stavil, da bodo nekega dne prišli do sem.

Zaradi vsega povedanega je na dlani, da se našim predstavnikom le ne piše neka sezona v vlogi absolutne pepelke. Razmišljati moramo pozitivno. Ta ko-

Andrea Mura

nec tedna so brata Batich in kolegi prosti, naslednji vikend pa bi lahko predstavljala domača tekma proti Desiu, ki ima samo dve točki na lestvici, pravi mejnik. Na igrišču bi moral naposled prvič biti tudi Diviach, najboljši zdravilo pa bi bila seveda prepričljiva zmaga, da ekipa prebije led. Navsezadnje izpadeta dve postavi in naloga obstanka najbrž le ni nemogoča, tudi ker naši fantje kažejo določene odlike in zlasti možnosti napredka. Seveda se na višje nadstropje šele privajajo, učiti se bodo morali še hitreje, vendar ne gre za misijo nemogoče. Možen scenarij je seveda tudi nazadovanje, vendar do pomladi se lahko zgodi res marsikaj.

Ne glede na razpravo, če je bilo nastopanje na tako zahtevni – tudi ekonomsko – ravni smiselno. V zamejstvu smo slišali pripombe, češ da je skok v avanturo igranja v ligi, ki stane najmanj 150 tisoč evrov, v teh hudih ekonomskih časih neodgovorno, tudi ker vsa proračunska sredstva do konca sezone baje še niso v celoti pokrita in članska ekipa v takem obsegu duši ostalo dejavnost. Kakorkoli že, Jadran se je zavrtel v tem vrtočnem plesu in prav je, da ga naš šport podpira in drži pesti, da bi se zgodba končala uspešno. Črto pa bomo potegnili ob koncu prvenstva.

HC

provincia di gorizia
provincie di gorizia
pokrajina gorica

KRAS
2014+

z ljubeznijo

ZMANJŠAJ,
PONOVRNO UPORABI,
RECIKLIRAJ

www.facciamoloconamore.it
facebook.com/facciamoloconamore
tel. +39 0481 91 697

NE, HRANA NI ODPADEK!

ZAVRŽENA HRANA JE PREDVSEM ETIČNI PROBLEM

ETZO

Namen Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov je povečati osveščenost o odpadkih in o potrebi po njihovem zmanjševanju z akcijami in s predlogi lokalnih uprav. ETZO poteka že šesto leto zapored, in sicer letos **od 22. do 30. novembra po vsej Evropi**. V letu 2014 se osredotočamo na potrato ravnanje s hrano. www.minambiente.it - www.serr2014.it

ZAVRŽENA HRANA

Na globalni ravni zavržemo **približno eno tretjino** vse pridelane hrane, ki tako konča v smeteh. Letno vsaka družina v Italiji zavrže **119 kg** hrane. Približno **40%** zavržene hrane nastane zaradi distribucije in porabe. Metanje hrane v smeti je **potrata neobnovljivih virov**, kot so voda, tla, energija in tudi denar. Zavržena hrana je za nas **dvojni strošek**: prvič jo plačamo, ko jo kupimo, drugič pa, ko jo je treba odstraniti kot odpadke.

PRIZADEVANJA JAVNIH UPRAV V BOJU PROTI ZAVRŽENI HRANI

Pokrajina Gorica v sodelovanju z občinami ter z javno službo za ravnanje z odpadki ISA že nekaj časa pripravlja akcije osveščanja o potrebi po zmanjšanju količine odpadkov in ločenem zbiranju v okviru kampanje z naslovom »Z ljubeznijo – zmanjšaj, ponovno uporabi, recikliraj«.

Ena od dejavnosti naše kampanje je tudi večerja, ki jo predlagamo in s katero dokazujemo ne le, da je **mogoče preprečiti potrat, temveč da je to nujno potrebno!**

DA NE BO ZAVRŽENE HRANE:

- Napiši nakupovalni seznam in kupuj le to, kar potrebuješ;
- kuhaj le za posamezni obrok pravilno odmerjene količine;
- kupuj nepakirane, lokalne izdelke, saj trajajo dlje;
- izogibaj se pakiranim ali napol pripravljenim izdelkom s kratkim rokom trajanja;
- ne meči stran starega kruha: uporabi ga za toast ali tradicionalne jedi, kot so kruhovi cmoki;
- ostanke kosila uporabi za novo jed za večerjo;
- v kuhinji vzpostavi samooskrbo, saj je varčna in ekološka;
- poišči novo idejo PROTI POTRATI.

Drži se teh načel in zmanjšal boš količino odpadkov ter prihranil pri nakupu hrane.

Pokrajina Gorica v sodelovanju s posošskimi gostinci ob Evropskem tednu zmanjševanja odpadkov predlaga MENIJE PROTI POTRATI S SPREMNIM PROGRAMOM

Večerja v soboto, 22. novembra

Restavracija Al Ponte del Calvario
Grojna 2 – GORICA rezervacije:
info@alpontedelcalvario.com – 0481 534428

Večerja z menijem proti potratu – Video projekcija in koristni nasveti geologa Roberta Ferrarija

Kosilo v nedeljo, 23. novembra

Parco Rurale Altire di Polazzo – Polaç
ul. Fornaci 1/A – FOLJAN – REDIPULJA
rezervacije: info@parcorurale.it – 330 93 68 36

Kosilo z menijem proti potratu in ogled kmetije z električnim agribusom

Večerja v ponedeljek, 24. novembra

Gostilna Turri – Štandreški trg – GORICA
rezervacije: trattoriaturri@gmail.com – 0481 21 856
Večerja z menijem proti potratu

Večerja v sredo, 26. novembra

Restavracija Caneo – Strada del Caneo, 1
Fossalon pri GRADEŽU
rezervacije: info@caneo.it – 0431 884 426

Večerja z menijem proti potratu in gledališka predstava »Arabske bučke« skupine Trento Spettacoli

Večerja v sredo, 26. novembra

Gostilna Vecia Gorizia, ul. sv. Ivana 14 – GORICA
rezervacije: veciagorizia@alice.it – 0481 32 424

Večerja z menijem proti potratu

Večerja v četrtek, 27. novembra

Restavracija Rosenbar, ul. Duca d'Aosta 96 – GORICA
rezervacije: info@rosenbar.it – 0481 522 700

Večerja z menijem proti potratu in gledališki skeči »Okoljski vdori« skupine Trento Spettacoli

Večerja v petek, 28. novembra

Gostilna Primožič
Drevored XX. septembra 134 – GORICA
rezervacije: jprimozic@libero.it – 0481 82 117

Večerja z menijem proti potratu Video projekcija in spremna beseda Mare Černic, podpredsednice Pokrajine Gorica

Večerja v petek, 28. novembra

Gostilna Miljo, Pot v Dol – Devetaki – DOBERDOB
rezervacije: miljo.peric@gmail.com
0481 78 250 – 331 126 37 14

Večerja z menijem proti potratu in Ec.o Cabaret

V nedeljo, 30. novembra

sonaravno dopoldne in kosilo
Hendrick's - Wine Bar Restavracija
tudi za vegetarijance
ul. Mazzini 6/c – GORICA
facebook.com/hendricksgorizia
rezervacije: 0481 538 529

**ob 10. uri: delavnice za samooskrbo
ob 13. uri: kosilo z menijem proti potratu iz samooskrbe**

Ves teden od 22. do 30. novembra

Green Bar
Kavarna, bar in vegetarijanska restavracija
ul. Armando Diaz 1 – GORICA
facebook.com/greenbar
rezervacije: 0481 090 299

Kosila z menijem proti potratu

**Kompletni meni proti potratu
25 evrov na osebo**